

Štev. 3

V Ljubljani, 15. marca 1940

Leto 57

VSEBINA: Našim naročnikom. — Miselnost kmečke mladine — važno poglavje. — Orodje in stroji. — Kaj čaka kmeta po letošnji zimi. — 100 nasvetov in pobud. — Krmilni ohrovt. — Solata. — Zelje. — Popoljšajmo škropiva! — Je-li vinska trta letos trpela radi mraza? — Zatiranje trtnih bolezni v pomladnem času. — Nekaj o vinogradniškem kolju. — Uši pri svinjah. — Griža in gnojno vnetje pri teletih. — Temelj kokošjereje. — pravilno krmljenje piščancev. — Vzgoja gozdnih sadik. — O kalkulaciji cene lesa na panju. — Rudeča pesa. — Domača kava. — Redne skupščine gospodarskih zadrug. — V spomin vzornemu kmetovalcu. — Občni zbori podružnic. — Nabiranje zdravnih zelišč. — Tržno poročilo.

Našim naročnikom

Z zadnjo številko »Kmetovalca« smo tudi razposlali koledar za leto 1940. Kot smo že naglasili je to novost med Slovenci in zato bi uredništvo rado vedelo, ali je z njim izpopolnjena vrzel med stenski koledarji, ki so bili do sedaj razširjeni po kmetijskih domovih. Če smatrajo čitatelji, da ima koledar za kmetijske domove in stroko kakšno vrednost, uredništvo bo tekom leta pripravilo gradivo za prihodnji koledar. Da bi pa mogli upoštevati želje čitateljev, prosimo da nam sporoče svoje predloge, ki jih bomo po možnostih upoštevali.

Ob enem pa potrskamo na stanovsko zavest naših čitateljev ter

jih vprašamo, ali so pridobili vsaj enega naročnika za »Kmetovalca«, kakor smo jih prosili? Zavedati se moramo, da naš list ne dobiva nikakšnih podpor in da more nuditi svojim čitateljem le toliko, kolikor je to mogoče z njihovo podporo. Čim več novih naročnikov bodo pridobili stari prijatelji »Kmetovalca« toliko bolj pester in spopolnjen bo list. Zato покаžite koledar in stare letnike »Kmetovalca« sosedom in jih pridobite kot naročnike. Težki časi, v katerih živimo, nam nalagajo dolžnost, da se čim bolj poglobimo v stroko potom samozobraževanja, ker le tako si bomo tudi gospodarsko opomogli.

v dvajsetih letih vašega gospodarstva nič spremenilo in gospodari danes vsak zase kot svoječasno: vsak gleda le zase in se zanima za ostale le v toliko, v kolikor se to tiče njega. Ničesar ne ukrene, kar bi bilo koristno in dobro celi vaški zajednici, občini, deželi. Z vami ne pridemo nikamor, ker ste brez lastne sodbe in skupne volje...«

— In vaše mnenje o teh besedah?

— V prvem hipu sem jih težko pogoltnil, ker nisem vaju takih očitaj in nisem sam nikoli tako govoril s svojim očetom. Z razmišljanjem pa sem prišel do zaključka, da ima sin prav. Rečem vam, da je današnja mladina vsa drugačna od nas v njeni dobi.

— Zdaj ste pogodili resnico! Današnja mlada rast je in tudi mora biti drugačna! Ni to mogoče njen kapric ali samovoljnost, ampak je življenjska potreba. Kot ima vsak kraj nekaj svojega, tako ima tudi vsak čas svoje ljudi, svojo duševnost. Danes so res drugačni časi kot so bili pred leti, zato so tudi naše brige, misli in težnje drugačne. Mladini gre za obstoj, zato ne more biti brezbrizna.

— Ne morem temu oporekati, samo mi ne gre v glavo, kako to, da se mladina tako zgodaj ukvarja z zadevami, ki so bolj za starejše ljudi.

— Ne pozabite, da živimo v napetih časih, ki nas silijo, da se že zgodaj ukvarjamo s stvarmi, katere smo v prejšnjih časih umevali in se zanje zanimali šele v kasnejši starostni dobi. Tako nas n. pr. zelo zanimajo cene, ki se neprestano spreminjajo in begajo; mladino skr-

Miselnost kmečke mladine - važno poglavje.

Janko Furlan

— Vaše pisanje v »Kmetovalcu«, »Tako govori slovenjegoriški zemljak«, je bilo povod precejšnjemu razmišljanju, ki mi že nekaj časa beli glavo — mi je rekel kmet-znaneec, ko sva se pred dnevi srečala.

— Kako to, saj članek ni vseboval nič posebnega?

— Ni bil to članek sam po sebi, ampak prilika, ki jo je nudil. Dočim sem se jaz z vsebino ujemal, se je moj 24letni sin, ko ga je prečital, nasmehnil in dostavil: »Kaj pomagajo dobri nasveti, ko pa je vse le bob v steno. S starimi ni nič. Vse mu lepo prikimajo, ne ukrenejo pa ničesar. Taki so kot da bi ne imeli več svoje lastne glave.«

— A kaj pravite vi na to?

— Hm... Zdi se mi, da je na tem mnogo resnice.

Ker se je mož dotaknil vprašanja, ki je menda na krožniku skoro v vsaki kmečki hiši in je splošnega značaja ter pomena, me je zanimalo slišati kaj več o tem in temu enakih sinovih ter o mnenju tega in njemu enakih očetov.

— Če vas prav razumem, je vaš sin mnenja, da je zaman vsako prizadevanje, prepričati vas o koristi kmetijske skupnosti v gospodarstvu.

— Ko smo že pri tem, vam povem misli svojega sina. Pri vašem članku sem ga vprašal, da naj mi pove, zakaj tako misli o starih.

»Kaj bi vam pravil, če je pa to tako vidno! Sami pravite, da se ni

bi bodočnost, ker skuša, kako težka je pot do skromnega kosa kruha in kako težavno je kritje njenih potreb, ki so znatno večje od onih naših v njeni dobi. Zato je ona tudi politično bolj razgibana. Tukaj je tudi vzrok trenjem in čisto tudi prepirom med starši in otroci. Prvi zro v preteklost — včasih mogoče vse preveč — drugi pa naprej.

— Kaj ji to pomaga?

— Ne gre za to, ampak za dejstvo, da je tako in je treba to uvaževati! Poudarjam to, ker prav tukaj morata mnogo pripomoči razsodnost in uvidevnost odraslih. Če zremo tudi mi zaskrbljeno v bodočnost, moramo manj ali več upoštevati mnenje mladine, ki ima pravico in tudi dolžnost skrbeti in misliti na prihodnost. Uvaževati je treba njene nazore, jih, če niso pravi, popravljati, jo v njenem ognju brzdati itd. Ni v nikakem pogledu pravilno in utemeljeno, če kar na splošno odklonimo vse, kar ona izpove. — Pravite, kaj da ji to pomaga? Pa povejte mi, če bi bili vi s svojim sinom bolj zadovoljni, če bi se prav nič ne zanimal za javno življenje in zadeve, ki so tesno povezane z gospodarstvom!

— To nikakor ne!

— Vidite! Prepričan sem, da vas zanimanje vašega sina, kakor tudi vsaka njegova pomembna, čeprav mogoče nerodna, ostra ali kakršnakoli beseda na tihem veseli. Fant kaže s tem voljo do življenja. Ne smemo ocenjevati vsake posamezne besede, vsakega nedostatka, recimo prenapetosti, trmoglavosti itd., ampak presoditi mladino povprečno, v celoti. Tako pridemo v pretežnih primerih do zaključka, da ni današnja mladina nič slabša od naše mladosti. V kolikor pa je razlika med njo in nami kot nekdanjo mladino, gre to na račun vsestransko razrvanih razmer.

— Bilo kakorkoli, a rečem vam, da je z današnjimi otroci težava.

— Pa še kakšna! A to zato, ker so težave tudi z nami. Te težave imajo svoj izvor v socialnih, oziroma v gospodarskih razmerah. Nedvomno vas otroci bolj skrbijo od gmotne kakor od moralne strani. Mi ji v njenih potrebah kaj radi prikazujemo preteklost, češ da je bila drugačna in so bile naše potrebe zelo skromne. S takim postopanjem ne dosežemo zaželenega uspeha, ker zahtevamo od mladine nekaj nemogočega. Ona je za dobro in koristno pretežno dostopna, a

vedno le za dobro in koristno, ki odgovarja sodobnosti. Kar je bilo, je ne mika, zatonela preteklost ji ne prija že zaradi usode, ki nam je nalagala le suženjska bremena, nas vzgajala v preveliki podrejenosti, vdanosti in poslušnosti, kar je vse lomilo osebnosti, stanovski in narodnostni ponos. Vzgojeni smo bili v prepričanju, da smo manjvredni kot pripadniki kmečkega stanu in manjšega naroda. Tako usodo mladina odklanja. — Ali nima mogoče prav?

— Ne rečem, da nima. A v mnogočem tudi greši. Prav vse odklanjati tudi ne gre. Res pa je, da je

Poljedelstvo.

Orodje in stroji.

France Magajna

Ali ste kdaj pomislili, kako se loči človek od vseh ostalih bitij v živem stvarstvu? Kako je to mogoče, da si je človek podvrget narodo do tolike mere in da si je živali na primer niso in da je tudi nikoli ne bodo mogle? Človek ima razum. Prav! Pa ko bi imel prav tak razum konj, ali menite, da bi si mogel, ubožec, znatno kaj pomagati? Kako naj bi konj, ki nima za to ustvarjenih udov, prijel za orodje, tudi če bi dobro vedel, v čem naj mu služi?

Mi si v obče domišljujemo, da smo neznansko razumnejši od naših pradedov, ki so živeli pred dvajsetimi stoletji. To ni popolnoma nič res. Res je samo to, da si je človeštvo tekom stoletij nagromadilo in ohranilo neznanske zaloge znanja, ki nam danes koristi (ali pa škoduje, če vzamemo v misel vojne in podobne »blaženosti«). Nekoč sem bral to-le trditev: Ko bi neka zla sila mahoma pomorila vse tehnike na svetu, vse znanstvenike sploh in uničila vse strokovne knjige in vse strokovne zapiske, naj bodo kjerkoli in v kateremkoli jeziku; ko bi ta sila zdrobila vse stroje, vse izume, vse orodje in sploh vse pripomočke, ki služijo človeštvu v kakršnemkoli oziru, bi sledil temu hiter in neizogiben propad vsega preživelega človeštva. Ves naš laični razum bi nas ne mogel rešiti.

V tem trenutku pišem na pisalni stroj. Če bi mi ga sedaj nekdo ukradel in bi nikjer več ne mogel dobiti drugega, bi moral odslej pisati tudi s peresom in če bi ne imel tudi peresa, bi pač pisal s tresko ali s koščkom oglja. Jaz sam takega

z nami starimi križ. Oklepamo se vse preveč starih nazorov in se le malokdaj ter zelo počasi lotimo nečesa, kar bi koristilo skupnosti, da si smo prepričani, da bi to koristilo tudi posamezniku. Vse preveč smo vklenjeni v stare vezi. Ne moremo pa kar tako prepustiti mladini vajeti.

— Nikakor ne! V življenju, zlasti v gospodarskem, je treba izkustev, previdnosti, preudarnosti. Toda je treba tudi idealov, ognja, požrtvovalnosti in drugih vrlin, ki so last mladine. Treba je torej skupnega dela starih in mladih. Tako zahtevajo nove razmere.

strojčka ne znam narediti in vsi moji znanci skupaj tudi ne. Vem, kako mora biti konj podkovan, podkve pa ne znam narediti. Tudi drugih stvari je še neverjetno mnogo, ki jih ne znam narediti in jih ne bom nikoli znal. Vem pa, da so na svetu drugi ljudje, ki vse take stvari znajo in ki jih bodo naredili zame v zameno za vse tisto, kar znam narediti jaz.

Današnji človek ni modrejši od njegovih prednikov, ki so živeli v davnini, znal si je pa ohraniti odkritja, domisleke in izume prejšnjih rodov, izumlja neprestano nove in izboljšuje stare. V tem tiči bistvo našega takozvanega napredka. Narod, ki je v tej smeri najbolj agilen, prednjači navadno drugim.

Američani pravijo: »Kdor hoče pravilno oceniti napredek neke vasi, naj pogleda njene poti in ceste«. Lepo urejene poti so znak naprednih vaščanov in — obratno. Jaz grem malce dalje: »Kdor hoče oceniti napredek kmeta, naj si ogleda njegovo orodje.« V širšem pomenu besede so vaška pota, gnojišča, hlevi itd. tudi orodje — saj vse to služi istemu smotru kot plug, namreč gospodarskemu procvitu posameznika in skupnosti.

Skoro vsi, ki berete te vrstice, in z vami vred jaz, smo kmetje. Pridelujemo med drugim žito in smo zategadelj producenti kruha. Ljubljana ni baš ogromno mesto. Pa bi mogli mi vsi skupaj — mi krušni producenti — preskrbeti Ljubljano celo leto s kruhom? Ne vem, ne vem! Pa ga povprečen Ljubljančan najbrž več pohrusta nego mi! Od kmetov, ki jih jaz poznam, je le

malo takih, ki bi pridelali kruha dovolj za lastno potrebo, kaj šele za mesta. Če imajo ljudje v mestih dovolj zaslužka, imajo tudi kruha dovolj. A odkod ta pride?

Bili so nekoč časi, redni in ne izredni časi, ko so ljudje stradali kruha na deželi, v mestu pa še bolj. Kakih sto let je od tedaj, ko je šel ded mojega deda v Trst, da si bo kupil živeža za svoje stradajoče otroke. Naslednji dan zvečer je prišel ves zmučen domov. Na rami je prinesel mernik boba, med katerim je bilo polovica podganjih odpadkov. »Na, mati!« je rekel ženi pikro. »To je vse, kar sem mogel v Trstu dobiti.« Drugo jutro je vstal, odvezal kravico v hlevu ter jo na dvorišču pobil. Z njenim mesom se je par dni živela njegova družina in vse ostale družine v vasi. Ko ni bilo mesa več, je zaklal kravo drugi kmet, potem tretji in tako dalje, dokler niso bridki časi minuli. Bili so dnevi, ko ni cel Trst premozel koščka kruha. Bili so zopet dnevi, ko je mernik pšenice stal štirideset srebrnih »cvančgaric«, naslednji dan pa samo šestnajst »cvančgaric«. Ponoči je namreč priplula v pristanišče s pšenico naložena ladja...

»... Kuge, vojne in lakote...« Noče izginiti vojna, izginila pa je v normalnih razmerah (vsaj za Evropo) lakota in kuga seveda tudi. Kmetje smo, pa koliko je takih med nami, ki poznamo način borbe proti lakoti in zmago nad njo? Do nedavnega je manjkalo vsemu svetu kruha. Zakaj? Ker je bilo po tedanjih načinih kmetovanja nemogoče zasejati velike ploskve zemlje s pšenico; ker, če bi to tudi storili, bi je dozorele ne mogli pravočasno požeti in pozneje ne omlatiti. Žetev — najbolj kočljivo delo celega leta — je bila s tedanjimi srpi prepočasna. Srp zadošča za naše shrambe, ne zadošča pa za shrambe velikih mest. Potreba je ustvarila drugačen izum — stroj za žetev žit. Izumil ga je bil Američan McCormick (izg. Mekormik). Samo izum tega stroja in pozneje parne mlatilnice je mahoma odpravil pomanjkanje kruha na svetu. Če ga navzlic temu kje manjka, niso vzroki zato več v kmetijstvu, ampak drugje.

Danes pridelamo na istih njivah trikrat več nego so pridelali naši pradedje pred sto leti. Kmetujemo bolj racionalno, kajpada; gnojimo bolj, izmenjavamo semena, stikamo za boljšimi sortami rastlin itd., toda velik del naših povečanih pridelkov moramo pripisati boljšemu

orodju in strojem. Pravijo kmetje: »Ko smo bili še otroci, je bilo treba deset koscev, da so pokosili ta-le travnik. Danes ga v sedmih pokosimo in niti ne vemo, da smo kaj delali.« Pa ne pomislijo, da imajo danes v rokah izvrstne jeklene kose, s katerimi se nekdanje — izdelki posameznih kovačev — ne morejo niti od daleč primerjati. Kmetijska družba v Ljubljani je leta 1854. izdala knjigo: Janez Zalogar: »Umno kmetovanje in gospodarstvo«. V njej sta med drugimi tudi slike dveh plugov. Prvi se imenuje »Švercov ali hohenhaimski«, drugi pa »Cugmajerjev«. Brez dvoma sta bila oba pluga tedaj »moderna«, a če bi ju danes videli, bi morali pomilovati uboge naše dede, ki so se mučili z njimi. Pa naša stara »drevesa« z leseno desko so morala biti še bolj bedna. Taki plugi sploh niso mogli njive preorati. Globoko oranje je bilo nemogoče. Posledica je bila skrajno pičli pridelki a mnogo plevela. V naši vasi še živi mož, ki je prvi dal okovati voz. Poprej, kakor veste, so bili vozovi docela leseni, samo pregelj je bil drenov. In ko je tedaj ta mož, takrat še mladenič, ukazal napraviti tako nezaslišano novotarijo, bi ga bil oče kmalu nataknil na vile. »Taka težava! Kako bodo kravice mogle vleči toliko železa za seboj!« Pa so ljudje kmalu spoznali, da je voz, navzlic povečani kilogramski teži, lažji za živino nego prejšnji, ki so imeli lesene osi in kolesa brez železnih obrobov. No, danes se tu pa tam že uporabljajo vozovi z gumijevimi kolesi in s tečaji na kroglicah oziroma valjih. Njihova visoka cena je edini pomslek proti njim.

V eni nedavnih števil »Kmetovalca« se je nekdo hudoval čez stroj za sajenje koruze in čez okopavalnik. Svoje trditve je zapisal brez dvoma po svojem najboljšem prepričanju, pa je vključil temu zmotno. Vedeti bi nam bilo treba, kakšen je njegov sejalni stroj in kakšen je okopavalnik. Sejalni stroji, ki sem jih bil videl razstavljeni na ljubljanskem velesejmu, niso ugajali tudi meni, čeprav moram reči, da ne vem, kako se obnašajo na njivi. Videti so mi pretežki in s svojimi štirimi kolesi preneokretni. Sejalke, ki jih imamo v naši vasi, so majhne, lahke in okretno — par kravic gre kakor prazen z njimi po njivi. Sejejo le petero vrst hkratu, kar je sicer malo, a nam povsem zadostuje. Boljše bi bile, če bi imele sedem sejálnih

cevk, ker bi jih lahko priredili tudi za sajenje koruze, za kar peterovrstne niso. Sicer pa koruzo sejemo v jarke z roko. A naj bodo sejalke take ali take, dejstvo je, da je žito lepše, če je sejano z njimi, po vrhu pa prihranimo še polovico semen. Denar, ki smo ga vložili vanje, nam nosi krasne obresti. Ko sem leta 1928. pripeljal prvo sejalko v vas, so bili vsi ljudje proti, danes, razen par krčevitih trmoglavcev, sejejo z njimi vsi.

Okopavalniki, ki jih uporabljamo tu, so Eberhardtovega izdelka (Planet EL 5). Ti imajo lemeže tako prirejene, da ne rahljajo samo zemlje, marveč tudi izpodrezujejo plevel. Tudi tu so trdili ljudje v začetku, da bomo njive z njimi samo zaplevelili, zdaj so pa lepo utihnili vsi. V začetku se nismo niti v sanjah nadejali, da bomo z njihovo pomočjo več pridelali, naša želja je bila le, da bi hitreje in lažje opravili mučno nalogo. Kako prijetno pa smo bili presenečeni, ko smo spoznali, da so pridelki veliko lepši in večji. »To je zlodil!« je dejal moj sosed. »Ko bi ta kolovrta stresala konjske fige iz sebe, bi nič ne rekel, ampak...« Pa dejstvo se dá prav z lahkoto pojasniti. Pri okopavanju z motiko zemljo pač prerušimo a jo za seboj tudi temeljito poteptamo. Pri delu z okopavalnikom pa je edino teptanje državeča pot, ki je le enkratna. Na kilometer daleč boste razločili dorastlo koruzo, ki je bila okopana z okopavalnikom od one, ki je bila okopana z motikami. Sejalka in okopavalnik sta postala za nas iste važnosti kakor sta moderni plug in železna brana.

Absolventi kmetijskih šol so čestokrat zasmehovani, češ da hočejo po svojem povratku iz šole nakupiti vse mogoče stroje, ne glede na to, če se bodo izplačali ali ne. Navadno se zgodi, da jih domači ne poslušajo in zato kmalu umolknejo. Sicer je res, da je to mladostno navdušenje skoro vselej pretirano, resnica pa le ostane, da so vsi stroji, ki prihajajo iz tovarn k nam, koristni. Potrebno je le preračunati, ali se nam bodo izplačali ali ne. Kdor pridelava veliko pese, bo zadovoljen, če si bo nabavil repoznico; kdor pridelava velike množine koruze, mora imeti tudi robalknik; kdor ima veliko mleka, pa ga ne ve kam oddajati, bo v poselniku odkril zlato jamico. Vprašanje, ki pa bo ostalo odprto, je le v tem, kakšna je zmožnost njegove denarnice...

Vsako orodje na svetu ima pa

svoje kaprice, ki jih moramo poznati, da jih obvladamo. Če stroj ne opravlja svoje dolžnosti, moramo odkriti vzrok, zakaj. Malenkostna nepravilnost včasih neznanško kvari delo. Goričanov »očka« iz Orehove vasi, ki je znal natakiniti verigo na kavelj na eni strani pluga, na drugi pa ne, se mi zdi nekam pretirano naiven, dejstvo pa le je, da se marsikdo nepotrebno pridušuje čez plug ali kak drugačen stroj, ki mu ne dela po volji. Vsi vemo, da plug, na primer, ni nikak delikatni mehanizem kot je zaklopka dragega fotografskega aparata, pa je navzlic svoji grobosti precizno orodje. Za posamezne vrste zemlje je v tovarni natančno določen kot, ki ga dela lemež proti ravnini zemlje, natančno je določena krivulja deske in vse ostalo mora nekako natančno »harmonirati« med seboj in potem šele bo v določeni zemlji delal plug brezhibno. Krajevemu kovaču so vse te stvari neznane in zato se ljudje tako tožijo, ko dajo plug prvič popraviti in ne dela več tako kot je delal prej. Pa tudi nov plug ne dela dobro, če ni v vsem pravilno naravnano. Največ vpliva ima vijak na eni izmed obeh vlačilnih verig. Tega moramo odvijati ali zavijati dokler nista obe verigi enako napeti. Če os plužnje ne stoji vodoravno, ko plug orje, ne bo tudi delal povsem brezhibno. Manjše kolo moramo pomakniti navzgor ali navzdol dokler tega ne dosežemo. Črtalo ne sme krmariti na levo ali na desno. Brazda se najlepše obrača, če jo režemo nekoliko širše kot je globoka. In tako naprej. Človek, ki zna opazovati, bo kmalu našel vzroke hibam in jih bo odpravil. Po končanem jesenskem ali pomladanskem oranju, ko sta lemež in deska zlikana, je prav priporočljivo, da to gladko površino namažemo z lanenim oljem. Ubravimo jo rje in jo ohranimo gladko za prihodnje oranje. Rjav plug od začetka slabo dela.

Končno naj še enkrat ponovim staro resnico, da je navadno najdražje orodje najcenejše. Ne kupujmo različne navlake samo zato, ker je poceni. V večini slučajev se tega bridko kesamo.

Bliza se čas sejanja pese in tudi koruze. Za napravljanje jarkov sem videl pri nekem kmetu v naši dolini prav pripraven domači izum, ki skoro nič ne stane. On ima za ta namen narejene iz močnih hrastovih desk sani s tremi stranicami — dve ob straneh in ena na sredi med njima. Spredaj je oje ali pa kavelj

za verigo, zadaj dvojne ročaje kakor pri plugu. Na vrhu teh sank je pritrjen zabojček. Spodnji robovi vseh treh stranic so okovani. Spodaj, blizu zadnjega konca vsake stranice, sta pritrjena dva železna »uhlja«, ki kakor deski pri osipalniku odrivata zemljo, da je jarek širši. Te sani prepeljujemo po zorani njivi dol in gor. Če je zemlja težka in so sani prelahke, denemo

v zabojček na njih kamenja. Vsaka pot naredi troje jarkov. Posestniki z velikimi njivami naredijo lahko sani poljubno široke, tudi z desetimi stranicami, če hočejo, le potem jih morajo vleči konji. Stranica od stranice naj bo vsaj 60 cm. Ta priprava povsem nadomesti drage črtnike.

Zdravi!

Kaj čaka kmeta po letošnji zimi?

V nemškem časopisu »Pionir« čitamo članek g. ing. E. Hauer-ja iz Grottenhofa, ki bo tudi našim čitateljem kot opozorilo mnogo koristil, saj se rastne in klimatske prilike na bivšem Zg. Štajerskem ne razlikujejo mnogo od naših.

Ozimine: Kjer je mraz na ozimih zemljo privzdignil, tako da koreninice žita niso dovoljno zasihrane v zemlji, moramo takoj, ko se polje osuši, valjati. Nasprotno pa moramo zamuljene in z blatom pokrite ozimine temeljito prebrati in omogočiti dostop zraka do korenin. Izmrzle ozimine še lahko popravimo, če jih gnojimo čim prej z dušičnatimi gnojili, ter pri tem upoštevamo, da moramo radi harmoničnega prehranjevanja rastlin dodati tudi fosforna in kalijeva gnojila, če zemlji primanjkuje. Če smo v jeseni sejali ozimino repico s sejalnimi strojem v bolj široke vrste, jo moramo sedaj prekopati. Ozko v vrste ali z roko sejano pa bomo branali.

Ozimne mešanice bodo dostikrat pokazale, da sta grašica in internatka slabo prezimile, medtem ko žita in trave niso od mraza oškodovane. Taka polja moramo močno z gnojnico polita. Gnojnica bo koristila tudi dobro prezimljenim ozimnim krmnim mešanicam, ker bomo z njo rast pospešili, posebno če jih bomo še temeljito pobranali.

Samo po sebi je razumljivo, da moramo snežnico odpeljati z jarki z njiv. Kjer se pa sneg le predolgo ne stopi, bomo taljenje pospešili, če potrosimo po njem pepel.

Deteljišča. Tudi deteljišča, posebno starejša, bodo po skopnjenju snega pokazala mnoge praznine. Da se ne bi na teh prazninah naselil plevel, preskrbimo si že sedaj seme pahovke, ki jo bomo rabili do 15 kg na ha. Tudi inkarnatno deteljo lahko vsejemo, če jo imamo na zalogi. Da treba vsa deteljišča

po osušenju dobro pobranati, ni treba še izrečno naglasiti.

Setev jarin: Vsa polja moramo čim prej pobranati ali s poljskim ravnalom prevleči! Le tako bo plevel naprej izključil kot posevek in ga bomo še pred setvijo z branjem uničili. Upoštevati moramo, da nam bo letošnja pomlad huda predla s časom. Zato moramo z njim štediti in si vse urediti tako, da bomo z enim naporom opravili dve deli. Kombinirali bomo torej delo raznih orodij, tako da bomo na ravnalo obesili še brano, na planet (gruber) brano ali valjak, oziroma na valjak brano itd. Zamujeno jesensko in zimsko oranje bomo nadomestili s **plitkim** spomladanskim oranjem in bomo na plug še vpregli ozko ravnalo ali del brane.

Jara žita, katera bomo primorani pozno sejati, bomo sejali gostejše. Za vsak izgubljen teden bomo rabili 8 do 10 kg več semena.

Če smo se odločili za gnojenje z umetnimi gnojili, bomo njihove mešanice že prej pripravili. Ako bomo prisiljeni pozno sejati, bomo že pred setvo gnojili z umetnimi gnojili, tudi takrat, kadar bi sicer gnojilo raztrosili šele na že iznikli posevek.

Za razkuževanje semena bomo letos uporabljali razkužila za opršenje. Če bi razkužili na mokri način, bi morali razkuženje izvršiti že sedaj. Ne vemo pa, ali nam bo vreme dopustilo, da bomo mogli vse razkuženo seme tudi posejati ter bi morali ostanek semena prihraniti za prihodnje leto, oziroma ga pohraniti previdno živini po temeljitim pranju. Ker lahko prašenje semena izvršimo tik pred setvijo in si hitro pripravimo le toliko semena kolikor ga bomo sigurno mogli posejati dotični dan, se izognemo takim neprilikam. Ne pozabimo pa, da je treba razkužiti tudi semena raznih povrtin, lanu, pese itd.

Setev domače detelje bo uspeš-

na le, če deteljo čim prej posejemo v ozimno rž in ječmen. Čim sneg skopni že lahko sejemo. Ko se potem polje posuši, ga pobranamo, če deteljno seme medtem že ni izklilo. V toplejših in vlažnih krajih lahko sejemo deteljo tudi v ozimno pšenico. Če sejemo deteljo v jara žita, bomo najbolje storili, če jo sejemo istočasno z žitom. Tako bo detelja sigurno vzklila in tudi na semenu se prihrani do ene četrtine.

Glede okopavin bo koristno sledeče upoštevati. Gnoj, ki ga je skrben gospodar že v zimi navozil ob polju, bomo najhitreje raztrosili, če ga ne bomo razvozili po polju na kupe, temveč ga bomo v vrste odmetavali iz voza, ki se počasi pomika po polju. Razdalja vrst naj bo štiri metre, tako da ga moramo potem na vsako stran razdeliti le še na dva metra. Še bolje je, če so vrste le 2 metra oddaljene, ker ga oseba, ki je prej gnoj z voza metala ali vlekla, kadar se vrača, hitro razmeče na levo stran na širino 2 metrov.

Če nam primanjkuje časa, bomo umetni gnoj raztrosili na razgrnjen hlevski gnoj in vse skupaj plitko podorali. Le čilski soliter ne smemo na hlevski gnoj trositi, druga umetna gnojila pa vsa. Posebno je upoštevati izkustvo, da če smo morali uporabiti nezrel in slamnat hlevski gnoj, da bomo razkrajanje istega pospešili, če bomo nanj potrosili apneni dušik.

Letos bodo ozimne bolj pozno zapustile polje. Ako smo se odločili, da bomo po ozimnah še sadili krompir, potem bo potrebno, da ga pustimo predkaliti. V aprilu bomo krompir razgrnili na podu, tako da je čez dan dobro osvetljen, ponoči pa obvarovan od hladu. Do saditve v sredini maja, bo krompir imel 1 do 2 cm dolge in dovolj močne kali.

Zaradi hude zime je letos ponekod koruzno seme zmrznilo. Naj nikdo ne seje koruze, ne da bi poprej napravil kalilni poizkus!

Tudi pri krompirju bomo prav storili, če preizkusimo kaljivost. Že v marcu postavimo 20 gomoljev vsake sorte na omaro v kuhinji in opazujemo, kakšne cime bo pogнал. Kali naj bodo kratke in močne.

Če smo imeli krompir ali peso za živalsko hrano v podsipnicah, ne smemo podsipnice predčasno odkriti. Pustimo jih kolikor mogoče dolgo pokrite in odpremo jih le v toliko, da zamoremo odvzeti ono količino, ki jo dnevno rabimo. Plo-dove prenesemo v hlev, da se počasi odtalijo.

Na ona zemljišča, kjer bomo kosili prvo zeleno hrano (travniki, detelje, ozimne mešanice za hrano itd) navozimo takoj po odtaljenju snega tanko plast slame ali komposta. Vedno bomo zbrali v to svrhu ono lego, ki je najbolj topla. Tako bomo rast zelene hrane pospešili, kar

bo letos v marsikaterem gospodarstvu nujno potrebno.

Končno še eno opozorilo. **Ne bomo nestrpni, četudi je zima dolga.** Polja ne smemo prehitro preorati — nikoli ne smemo s plugom in motiko v mokro zemljo!

100 nasvetov in pobud.

Goričan

96. Kmečka krušna peč je običajno tlakovana z navadno zidno opeko, kakršna se rabi za zid. Ker lonci v peči večkrat prekipijo, se ta opeka kaj kmalu razkruši, in je treba popravila. Kdor le zmore, naj tlakuje s šamotno opeko, katera je sicer zelo draga, zato pa tudi tako trpežna, da se navsezadnje le izplača.

Če se pri kurjavi ne pazi, prileti pogosto poleno v pečnico s tako silo, da se bojimo, zdaj zdaj se bo razbila. Sedaj damo vzdati v peč železno ogrado, katera zadrži sunek polena.

Slišal sem praviti o nekem multiplikatorju, to bo nekakšna železna plošča, katera se vzdiga v peč in s tem zadržuje in pomnožuje toploto. Če bi kdo vedel kaj podrobnega, bi marsikoga zanimalo.

Naši predniki so stavili vsa poslopja prenizko, kvečjemu v enaki višini z zemljo ali celo v zemljo. Pri veliki povodnji pred nekaj leti se mi je podrla peč v delavnici. Podtalna voda je razmehčala zemljo, na kateri je stala peč. Zemlja se je ponizala, peč počila; morali smo jo raznesti in na novo postaviti. Sedaj sem temelj za peč močno betoniral. Ko bi bil takšen nasvet poprej slišal ali čital, bi bil temelj betoniral, ko sem peč prvič postavil, in si s tem prihranil lepo vsoto. Slab, nepraktičen obrtnik povzroča velike škode gospodarjem!

Umivamo se posebno pozimi pri peči. Pogosto je bila kakšna pečnica počena, da se je skozi kadilo in je bilo treba vstaviti novo. Šele po več letih sem začel razmišljati, zakaj so ene pečnice počene, druge pa ne. Prav enostavna uganka. Pri kruhopeki so bile večkrat pečnice silno razgrete. Pri umivanju so kapljice vode brizgnile nanje — in pečnice so razpokale. Šele potem sem pokrtil tisti dve pečnici s pločevino, da padejo kapljice nanjo in tam izpuhtijo.

Pri nas imamo še danes peči, kakršne so imeli naši predniki pred sto leti. Nobenega izboljšanja ni.

Delajo jih naši domači lončarji, mogoče vsako leto eno ali še ne. Napredek in izboljšanje zamore priti le od poklicnih pečarjev, ki delajo samo peči in ničesar drugega.

Peč rabimo vsak dan. Članek strokovnjaka pečarja, kjer bi na kratko navedel vsa izboljšanja, katera so mogoča, in proračun, kaj bi stalo, bi bil zelo na mestu, dobrodošel marsikateri gospodinji in gospodarju.

97. Ob potokih in še drugod se razvije po grmovju slak, srabotje, divji hmelj, in hoče vse zadušiti. Zmladleta enkrat sicer skopamo in odsečemo prve poganjke. Ker pa pozneje ni več časa, se vseeno bohotno razraste. Še enkrat bom poizkusil vmes vsejati zimsko ali poletno grahorico, naj se rajši ona ovi-ja po grmovju. Poizkusil bom vsaditi nekaj topinamburja vmes. Mogoče bo on zadušil ta nadležni plevel.

98. Vehe in čepi za sode se rabijo pogosto v letu. Kadar se podere kakšna češplja, lesnika, lesnača, nacepajte nekaj kosov in jih dajte ostružiti kolarju za vehe in čepe vseh velikosti. Tako si jih pripravite za desetletja. Ta les je baje najboljši za to. Vehe naj bodo dolge do 15 cm, da sežejo v tekočino in se je vedno dotikajo. S tem nabreknejo, odprtino dobro zamašijo, zabranijo zraku dostop, bersi pa nastop.

99. Brezposelnost. Silno nas nadlegujejo vsake vrste brezposelni delomrzneži. Pred nekaj mesci se je ustavil voz ciganov, poln otrok in žensk s tremi suhimi konji. Cigan me je ravno dobil pri hlevu in me dolgo prosil, rotil, klical na pomoč in za priče vse svetnike in Marijo, poklekoval, naj mu dam krme za njegove konje, sicer mu popadajo od gladi. Kaj sem hotel, dal sem mu je, čeravno nam je skoraj primanjkuje. Bojimo se ognja in drugih nepravil. Bolj kot na cigane sem nejevoljen na tisti del javne uprave, katera ni zmožna rešiti nas niti ciganske nadloge, čeravno izda za

varnostne organe petkrat več, kakor za vse kmetijstvo z vsemi kmetijskimi zavodi vred. Mnogim vodilnim osebnostim manjka sposobnosti za vodstvo. Predvsem si ne znajo izbrati sodelavcev. Je pač tako, da nekateri veliko jemljejo, dajo pa bore malo v zameno.

Za ureditev zadeve potujočih brezposelnih je treba točnega načrta. Za to je treba mož, ki imajo po eni strani razumevanje in globoko usmiljenje in ljubezen do vseh teh iztirjenih, na drugi strani pa postopajo strogo in brezobzirno z namenom doseči začrtani cilj: očistiti podeželje pocestnih postopačev in beračev.

Povsod so slabi ljudje. Med slabimi so tudi dobri. Med brezposelnimi jih je precej, ki niso ravno napačni, a zelo lahkomiselni. Za celo življenje bi rabili vodilno roko, kakor otroci starše, učenci učitelje, vajenci mojstre.

Dobrodelnost marsikoga pokvari. Dobi nekaj zastoj, potem gre še k drugim od hiše do hiše. To ustvarja lenuhe, delomrzneže. V enem oziru ni razlike med bogatim in revnim lenuhom. Oba živita od dela drugih in sta zajedavca na narodnem telesu. Marsikomu napravimo naravnost krivico, če mu dovolimo lenariti, ker ga s tem pokvarimo.

Brezposelni delomrzneži nadlegujejo kmeta, kakor da bi živež, katerega pridela z veliko težavo, nje ga nič ne stal. Kmet se njemu ne smili. Nikdar nobeden ne reče: Prosim, vsaj toliko dela mi dajte, da si zaslužim večerjo in prenočišče. Če pa kateremu rečeš, naj do večerje naceplje drva, dobiš različne izgovore. Ne, reče, tega ne znam sem faliran trgovec, drugi: sem brezposeln rudar itd. Med tem ko se že onemogli kmečki starič trudi z delom od zore do mraka, se razveša v letah na kozolcu in zлага deteljo in drugo, postopajo po cestah mladi zdravi ljudje, vzvišeni nad vsakim kmečkim delom.

Oblasti ne bi smele dopustiti postopačem in delomrznežem nadlegovati delavne ljudi. Vse je treba uvrstiti v koristno delo. Marsikateri bi postal dober delavec, koristen član človeške družbe. Vsak ima pravico do dela. Delavoljnim se delo preskrbi, delomrzneže se k delu prisili! Da se to še ni uredilo, bo krivo med drugim tudi to, da se marsikateremu od merodajnih hoče udobnega položaja z visokimi dohodki — a brez odgovornosti in dolžnosti. Zato pa tudi ostane eno

ali drugo težavno opravilo, katero narod nujno potrebuje, neopravljeno.

Nesporo je treba ukreniti in urediti:

1. Berači in vsi za kakršno koli delo nesposobni spadajo pod javno skrbstvo občine, banovine ali dobrodelnih družb — ne pa na cesto. Naredbe v tem smislu obstojajo že davno, toda samo na papirju.

2. Kdor hoče iskati dela s potovanjem od kraja do kraja, mora imeti listine v redu. Niti polovica jih nima. Mora imeti vsaj eno triletno službo za seboj — poprej ne sme na pot. V teku nekaj desetletij je prenočevalo pri nas na stotine brezdomcev. Niti en odstotek ni zadoščal tem skromnim zahtevam. Pred leti je bil neki pek od Vараždina z ženo in desetimi otroki, pozneje neki viničar z ženo in šestimi otroki čez noč. Kar srce me je bolelo, da je kaj takega mogoče v naši državi, na katero bi bil rad ponosen v vsakem oziru, torej tudi v zadevah socialne oskrbe.

3. Postavijo naj se v večjih občinah moderni zapor, temnice, ker žal v začetku si oblasti brez teh ne morejo pomagati. Kdor ponovno krši predpise, naj ga obsodi občina ali orožništvo od 12 do 96 ur temnice brez vsake postrežbe. Marsikomu bi tak zapor pomagal na pravo pot.

Če ima država dolžnost skrbeti

za brezposelne, potem ima tudi pravico zahtevati od vsakega, da se pokorava njenim uredbam in predpisom.

100. Oporoka — testament. Kako se napravi, ve skoro vsak. Na kmetih ne delajo radi oporok — kakor da bi zaradi tega morali poprej umreti. In vendar se pogosto zgodi velika krivica, katero starši nikakor niso hoteli prizadejati naslednikom. Po zakonu so vsi otroci enaki dediči. Na primer kmet je dal enega sina šolati. Pri tem je kmetija silno trpela in gospodarstvo nazadovalo. Drugi sin je delal 10 do 30 let kot hlapec pri hiši. Če ni oporoke, sta oba enaka dediča. Tretji je ničvreden. Če ga ne postavijo v oporoki na dolžni delež (kateri mora znašati polovico polnega deleža), deduje enako z drugimi. — Hčerka gospodinji očetu desetletja. Drugi otroci so po svetu vsak v svojem poklicu. V oporoki ji ne more določiti zato večjo doto, tudi podariti gotovo vsoto izven dediščine ni praktično. Zato v oporoki kratko malo izjavimo, da hčerki ali sinu dolgujemo o nlačo za toliko let. To drži vsestransko, brez vseh taks in obdavčenja.

Kdor pa je včakal gotovo starost, je najbolje, da uredi zapuščino dokler živi, tako da po njegovi smrti ni nikakršnih cenitev ali sporov. Če se mu zdi potrebno, obdrži vodstvo gospodarstva do smrti.

Krmilni ohrovt.

Ing. Bajec

Ta krmilna rastlina je posebno razširjena v Angliji in Danski, pa tudi v Nemčiji se vedno bolj uveljavlja. To je zvrst vrtnega ohrovt, ki se v glavnem rabi samo za krmo. Steblo zraste 1 in četrt do 2 m visoko in je napolnjeno s strženom. Goje ga posebno v krajih z mnogo padavinami in se priporoča za mala posestva. Zelo je odporen proti mrazu, toda ne vse vrste. Da ne poleže, ker je zelo visok, se ga sadi v kraje, kjer ne piha premočen veter. Ljubi srednje težko humusno tlo. Uspeva pa tudi na barških tleh, vendar ne prenese stalne moče, t. j. če je talna voda visoka. Sadi se po rastlinah, katere spravimo zgodaj s polj. Če ga sadimo kot glavno kulturo, gnojimo z dobro preperelim gnojem, drugače pa z umetnim gnojem. Sadike sadimo v dobro pripravljeno zemljo v vrste 30×50 do

50×50 cm. Sadi se od začetka maja do konca junija. Tekom rasti ga večkrat okopljemo.

Reže se od jeseni do pozne zime. Pridelka je 300—500 q na ha, ki ima manj vode kot pesa, zato pa večji odstotek prebavljivih beljakovin. Ker se ga težko spravlja, je najbolje, da ga sproti vozimo s polja in takoj pokrmimo. Priporoča se posebno za mlečno živino, pa tudi za mlado živino, svinje in perutnino. Kemijski sestav je sledeč. Suhe snovi ima 13—14 odst. Če računamo na svežo maso, je v suhi snovi: surovih beljakovin 2—3%, čistih beljakovin 1.5—2%, surovih vlaken 2—3%, brezdušičnih ekstraktivnih snovi 6—7%.

Glavni del dragocenih beljakovin je v listih, namreč $\frac{2}{3}$. Rastline z mnogo listov se zaradi tega smatrajo za bogatejše na beljakovinah. V

jieseni je ohrovt prehodna krma od zelene letne krme ali paše na suho krmljenje. Na polju prenese temperaturo izpod -10 stopinj C, ne čla bi se pokvaril. Zato lahko ostane na polju dolgo v zimo in se po potrebi vozi domov.

Zanimiv je poskus krmljenja z ohrovtom na eni strani in krmilno pšo na drugi strani. Pri krmljenju z ohrovtom se je povečala količina mleka, pri čemer je vsebina toľšče mekoliko manjša. Zaradi povečane količine mleka pa se je povečala absolutna količina toľšče. Ker vsebuje rastlina večje količine beljakovin, se pri krmljenju s tem ohrovtom prihrani dnevno do 2.5

kg krepkega krmila, ne da bi se izpremenila količina izmolženega mleka. Rezanje ohrovta ni bilo potrebno, ker so krave požrle vse do najdebelejših delov stebelc. V mrazu so ga pripeljali en dan prej, da se je odtalil. Živali so ga rade žrle in je povoljno vplival na zdravje živali.

Krmi se lahko do 40 kg na glavo in dan ne da bi ta količina vplivala na okus in vonj mleka. Pri poskusu so dajali kravam tudi 60 kg in so vse požrle, mleko pa je dobilo okus in vonj po ohrovtu. Ker vsebuje ohrovt precejšen odstotek surovih vlaken, ni treba dodajati slame, kot pri pesi.

Vrtnarstvo.

Solata.

Josip Strekelj

Prijatelj Z— mi je odgovoril, da rad vrtnari in da tudi njegova žena rada dela na vrtu, ali šment je, ker me ve, kdaj se to ali ono seje in kako se ravna, da bi imeli vse leto zelenjavo. Za danes samo o **solati in podobnih nadomestilih**, zakaj s predolgim pisanjem bi g. urednika spravil ob dobro voljo.

Pozimi je pomanjkanje solate, zlasti tam, kjer nimajo kleti ali drugih prostorov, kamor mraz ne more. Zato težko pričakujemo toplejših dni in ugodno vreme za setev. Ali pri količkah urejenem vrtu in stanovanju si lahko preskrbimo solato za vse leto. Posluževati pa se moramo takih vrst in sort, ki so letnemu času primerne. Tako na pr. sejemo berivko samo rano pomladi, ameriško obiravko pa od pomladi dlo srede avgusta. Nekatere glavnote sorte solate dajo obilen pridelek samo, ako jih sejemo pomladi. Za setve poleti pa si oskrbimo seme take sorte, ki je odporna proti vročini. Konec mesca avgusta in v začetku septembra sejemo zimsko solato, ki je proti mrazu najbolj odporna. Pomladi ali poleti sejana sorta odžene še mlada v cvetno steblo. Prav tako se poslužujemo za jesensko porabo rumene širokolistmate endivije, za porabo pozimi pa dlolgolistnate zelene, ki je trajnejša. Zato pa sejemo prvo že mesca junija, ali v prvi polovici julija, med tem ko drugo šele konec julija in v začetku avgusta, da ne zraste prevelika, zakaj taka ne prenese zime.

Ker se vrtnarsko leto začne z marcem, navajam nekatere preizkušene sorte solate in podobnih na-

domestil prave solate, ki jih sejemo in pridelujemo odslej dalje. Navajam več sort, od katerih si poljubno izbereš:

1. Marec. Setev solate berivke, ameriške obiravke, ekspres, majnikove kraljice, ledenke. Za ranjši pridelek vzgajamo zadnji dve pod okni za kasnejše presajanje.

Berba motovilca in siljenega rdečega radiča.

2. April. Setev ledenke, vezulje, parizarce, ameriške obiravke, zelenega radiča.

Berba motovilca, berivke, obiravke, proti koncu mesca radič setve iz prejšnjega leta.

3. Maj. Setev parizarce, lavrencijane, vezulje (štrucarce), zelenega in rdečega radiča, regrata, ameriške obiravke.

Berba berivke, obiravke, zelenega radiča setve iz prejšnjega leta, proti koncu mesca zimsko glavnote solate, ekspres in majnikove kraljice in toletnega zelenega radiča.

4. Junij. Setev proti vročini odporne solate n. pr. trdoglavke, lavrencijane, kristal; nadalje ameriške obiravke, vezulje, širokolistnate rumene endivije, lahko še rdeči radič in regrat.

Berba zimsko glavnote solate, poletne glavnote solate, ameriške obiravke, zelenega radiča.

5. Julij. Setev, kakor junija, proti koncu mesca zlasti solato kristal, trdoglavko, zeleno endivijo in še lahko zeleni radič

Berba glavnote solate, vezulje, obiravke in zelenega radiča.

6. Avgust. Setev zelene endivije, majnikove kraljice, ekspres, ameri-

ške obiravke; v drugi polovici tega mesca zimsko glavnote solato »nansen« in motovilec.

Berba glavnote solate, vezulje, zelenega radiča.

7. September. V prvi polovici setev zimsko solate in motovilca.

Berba glavnote solate, vezulje, amer. obiravke, širokolistnate endivije in zelenega radiča.

8. Oktober. Siljenje rdečega radiča, regrata in listnate zelene v toplem prostoru v zemlji ali pa v hladnejšem s pomočjo svežega gnojja. Spravljanje zelene endivije v klet ali pod okna.

Berba glavnote solate, endivije, zelenega radiča in motovilca.

9. November. Siljenje kakor v oktobru in spravljanje endivije.

Berba zelene endivije, motovilca in siljenih radiča, regrata in listnate zelene.

10. December. Razen spravljanja endivije kakor v novembru.

11. in 12. Januar in februar. Kakor v decembru.

Ker se vrtna kreša seje in nabira vse leto, je nisem navajal pri posameznih mesecih.

Ameriška solata **obiravka** je pri nas premalo znana. Glav ne dela. Dokler je še mlada, jo nabiramo z redčenjem, potem pa na ostali odrasli v razdalji 20 cm pa obiramo liste, ki so tako dobri kakor od glavnote solate. Sejemo jo pa lahko od pomladi do srede avgusta.

Prav tako je pri nas neznana **vrtna kreša**. To drobno solatno nadomestilo sejemo rano pomladi in v jeseni na zavetne lege, poleti pa v senčnate. Celo pozimi jo gojijo v zabojčkih na toplem n. pr. v kuhinji. Ker odganja zgodaj v cvet, jo sejemo na prostem v presledkih 14 dni na male, po 1 kvadr. m velike prostore. Ko odraste nekaj cm, jo žanjemo in uživamo pripravljeno, kakor solato. Pridevajo jo tudi navadni solati in krompirju pripravljenemu z oljem in octom, ki izdatno izboljša okus.

Kako se vlaga in sili radič, regrat in listnato zeleno, je »Kmetovalec« že poročal, v nič manjši meri še vedno zalaga naše trge s siljenim radičem inozemstvo po visokih cenah. Vsak kmet ima hlev in pa tudi kako drugo shrambo, kjer ne zmrzuje, da lahko z malim trudom vzgaja to dobičkonosno in zdravo zelenjavo.

Zelje.

Josip Štrekelj

Naše podeželje pozna obče le pozno glavnato zelje, v največji meri sicer prav dobro naše domače kašelsko. Sejejo ga aprila, presajajo junija, ki doraste v glave konec oktobra. Po večini ga zriboajo za kisanje, nekaj pa ga spravijo v kletih na police za porabo v presnem stanju kot solato ali pa kuhano. Tako shranjene glave trajajo najdalje do konca mesca januarja. Z ozirom na važnost zelja v prehrani si prizadevajo vrtnarji vzgojiti nove, čim popolnejše sorte, ki naj bi bile trdih glav, odpornejše proti vremenskim neizgodam, z nežnim listjem in drobnejšim rebrovjem, hitreje rasti ter trajnejše v shrambah. Uspeh tega dela je, da imamo že mnogo sort, ki jih delimo v zgodnje, srednje, zgodnje in pozne. Trgovci s semeni nudijo te v veliki izbiri starih, preizkušenih sort, pa tudi novo vzgojene.

Če hočemo imeti skoraj vse leto presno glavnato zelje, moramo gojiti po eno sorto ranega, srednje ranega in poznega. Uvaževati pa moramo čas setve in presajanja. Tako sejemo **rano zelje** od srede februarja do začetka marca v tople grede. Ako nimamo tople grede, posejemo seme v zabojčke, ki jih postavimo v stanovanju na toplo in svetlo mesto. To presajamo na stalno mesto v drugi polovici aprila. Doraste pa v glave že julija. **Srednje rano** sejemo kmalu za ranim, tudi v toplo gredo, pa tudi na sončno in zavetno lego na prostem. V primeru mraza je treba v tem času na prosto posejano odeti, zlasti ponoči. Presajamo ga maja. **Pozno zelje** sejemo sredi aprila na prostem in ga presajamo v drugi polovici junija in v začetku julija.

Izmed raznih sort **ranega zelja** so nekatere odpornejše proti zimske mu mrazu. Tem pravimo **zimsko zelje**. Sejemo ga proti koncu avgusta ali v začetku septembra na prostem, da do mraza preveč ne odraste, zakaj preveliko pozebe. Če pa zimo prenese, odžene v naslednji pomladi v cvetno steblo namesto v glavo. Zimsko zelje presajamo na stalno mesto oktobra. Temu zelju največ škoduje menjava podnevnih toplote in nočnega mraza. Da to preprečimo, ga posadimo v okoli 10 cm globoke jarke (brazdice), ki jih naredimo v smeri od vzhoda proti zahodu. Iztrebljeno zemljo iz jar- kov polagamo ob južnem robu, da

sončni žarki ne ogrevajo zelja in da zemlje ob njem ne tajajo. Ko pa zemlja v pozni jeseni zmrzne, ga odenemo še s smrečjem, ki ga odvezamemo konec marca, ko se ni več bati večje menjave toplote. Tedaj ga tudi okoplujemo in pognojimo z gnojem ali umetnimi gnojili. in ko nekoliko odraste, izravnamo jarke. Tako prezimljeno zelje doraste v glave v začetku julija. Temu sledi pridelek ranega, sejanega v februarju ali v marcu, zatem srednje ranega, proti koncu oktobra pa poznega zelja.

Ako pozno glavnato zelje pravilno ozimimo v kleti, v zazimicah ali v kakem prostoru pod streho, kamor ne uhaja voda in kjer se ne ponavlja dnevno zmrzovanje in tavanje, traja ohranjenost do konca mesca aprila. Potemtakem sta v letu edina dva meseca maj in junij, ko ni svežih glav zelja na razpolago.

Zelje ima veliko listje, zato izhlapeva mnogo vode. Zaradi tega mora biti zemlja globoko preorana ali prekopana, ker taka vsebuje in zadržuje več vlage. Prav tako spada zelje v tisto skupino zelenjave, ki zahteva močno gnojenje. Zaradi obrambe proti boleznim in škod-

ljivcem in pa zaradi izčrpanosti zemlje, je napačno, ako bi gojili zelje leto za letom na istem mestu. Kakor za vse kulturne rastline je zlasti pri zelju potrebno kolobarjenje.

Vzgoja zelja se začne že ob setvi. Sejemo redko, zakaj v pregosti setvi se sadike pretegnejo, da niso za rabo. Prav tako se pretegnejo in popadejo, ako jih v topli gredi ne zračimo s podkladanjem oken. Ko odrastejo na dva lističa, pa naj bodo posejane na prostem ali v topli gredi, je potrebno, da jih pikiramo v razdalji 6 do 10 cm, da se okrepe in obogatijo s koreninami. Ob pikiranju jih polagamo največ do kaličnic globoko. Pri tem opravilu, kakor kasneje ob presajanju pazimo da se koreninice ne trgajo. Taka predvzgoja pospeši in poveča pridelek.

Izmed mnogih navajamo nekatere preizkušene sorte belega zelja. Zgodnja sorta: Ditmarjevo; srednje zgodnja: Enkhuzien; pozna: kašelsko in brunšviško; za setev avgusta in začetek septembra: etampes. Rdeče zelje zgodnje: kopenhasko; srednje zgodnje: erfurtsko, rano rdeče; pozno: langendijsko.

Ako želimo kako novo sorto preizkusiti, naredimo to v malem obsegu, da bi ne utrpeli škode, zakaj ni vsaka sorta primerna za vsako lego in podnebje.

Sadjarstvo.

Poboljšajmo škropiva!

Ves čas, kar so v zaščiti rastlin pred njihovimi škodljivci v rabi številna in tako različno delujoča škropiva, se je vedno in ob vsaki priliki s prstom kazalo na pomanjkljivosti tega postopka. Vsaka stvar, tako tudi škropljenje kulturnih rastlin zahteva denarja, ki ga naš kmet nikdar ni imel preveč, zahteva delovnih rok, ki tudi veljajo denar, zahteva škroplilnic, velja končno predvsem časa, ki se neizkoriščen v pravi dobi kaj rad mašuje z manjšim pridelkom, z nezadostnim jelom za vso številno družino naših revnih kmečkih gospodarstev.

Zaradi tega ni prav nič čudno, če se je že ob prvih poizkusih, ko se je pričelo s škropljenjem trte in nekaterih drugih rastlin, vselej kazalo s prstom na pomanjkljivosti škropiv. Priznati moramo, da je do danes v tem pogledu storjen velik korak naprej. Številni praktični poizkusi so sledili drug drugemu, raziskovale so se različne dodatne snovi (melasa, kazein, milo, škrob, želatina itd.) v želji, kako poboljšati delovanje rabljenih škropiv. Dob-

ljeni zaključki niso bili doslej za splošno porabo, niso bili vredni vsestranskega priporočila. Na eni strani je porabnost zmanjševala previsoka cena, na drugi zopet ni popolnoma zadovoljeval način delovanja, tako da za splošno rabo do danes v resnici ni bilo v prodaji potrebnega dodatnega sredstva že pripravljenim škropivom, s katerim bi se dosegel željeni uspeh samega škropljenja.

Mi smo na tem mestu že v lanskem letu omenili veliko pomembnost in praktično porabnost tovrstnega dodatnega sredstva: **višegradske koloidalne smole**. Tedaj smo tudi poudarili, da so se tega sredstva prav posebno s pridom poslužili vinogradniki in hmeljarji, ko so se v velikih množinah pojavile na hmelju listne uši, na trti pa peronospora. Resnica je bila, da so bili samo oni posestniki obvarovani občutne škode, ki so dodali škropivom predpisano količino **višegradske koloidalne smole**.

Znano je, da se ubranimo boleznim, ki jih povzročajo rastlinski zajedavci le tedaj, kadar je listje posebno še na spodnji stra-

ni prekrito s tanko plastjo škropiva, s katerim smo v obliki prave meglene rose poškropili vso rastlino. Sami prav dobro vemo, kolikokrat je bilo vse naše delo zaman. Močnejši nalivi, ali pa celo nekaj dni trajajoče deževje nam je izpralo škropivo z listja in mladice, zaradi česar smo morali škropljenje nemudoma ponoviti. V nasprotnem slučaju bi sicer kaleči troš gljivice-zajedalka kaj lahko našel prosto pot v nezaščitene celice napadenega rastlinskega tkiva.

Višegradska koloidalna smola pa ni zgolj sredstvo, ki poboljšuje lepivost rabljenega škropiva. Poboljšuje namreč tudi lastnost škropiv, da se boljše razprše v vidu meglene rose, da tako zaidejo neznatne rosne kapljice škropiv v najmanjše razpoke, v nezaceljene rane, pod staro, razpokano lubje, kjer je najpripravnije skrivališče nešteti rastlinskih škodljivcev živalskega rodu.

Ta izdelek naše domače tvornice je patentiran in odobren s strani kmetijskega ministrstva po predhodno skrbno izvršenih poizkusih.

Zelo važno svojstvo omenjenega izdelka je nadalje v tem, da s svojo prisotnostjo zadržuje sesedanje pripravljenih škropiv, kar sami vemo, kolikega pomena je. Tudi ta izdelek je v vsakem pogledu indiferenten, zaradi česar ne povzroča prav nobenih kemičnih sprememb v prirejenih škropilih.

Z večletnimi poizkusi, ki so se vršili nezavisno drug od drugega, se je ugotovilo nadalje sledeče: zaradi svojstva boljšega lepljenja prirejenega škropila, zaradi če-

sar se zaščitna plast škropil tudi dalje časa zadržuje na poškropljenih rastlinah, se je s poizkusi dokazalo, da je za uspešno borbo z rastlinskimi škodljivci potrebno manj škropitev, kot smo jih doslej brez dodatka **višegradske koloidalne smole** storili. Prihranek znaša okroglo 25 odst. od skupne količine škropiv, ki so bila porabljena za doseg istih uspehov brez dodatka **višegradske koloidalne smole**.

Prihranek na škropivu je viden že ob samem škropljenju, saj škropivo z dodatkom omenjenega sredstva ne odteka v toliki meri z rastlin, kakor odteka škropiva, katerim gornjega sredstva nismo dodali. Naglasiti je še posebno, da se doda tega sredstva le 200 g na 100 l pravilno že prirejenega škropila. Ta neznatna količina zaradi cenenosti sredstva ne predstavlja skoraj prav nobene obremenitve. Vsak prigovor s te strani je popolnoma neutemeljen.

Zeleti bi bilo, da bi se sadjarji, vinogradniki, hmeljarji in vrtnarji že v letošnjem letu, vsi v svojo lastno korist, oprijeli tega sredstva, ki je vsestransko preizkušen, ki ni nobena prevara, odnosno le plod trgovske podjetnosti. Uradna potrdila kmetijskega ministrstva in kmetijskih poskusnih in kontrolnih postaj so vsakomur in vsekdar na razpolago.

Za napredek našega kmetijstva je potrebno, da vse storimo, da porabimo prav vse sodobne pridobitve v pogledu poboljšanja kmetijstva, posebno še one, ki brez vsakega pomisleka zahtevajo takojšnjo porabnost, ki je končno le nam samim v resnično korist.

okoli palice ovite cunje vsi nadzemeljski deli trte skrbno namažejo. Prvič nataremo trte takoj po končani reznji, drugič pa preden prične trta odganjati.

Ta brozga pa ni samo sredstvo proti zalegi pršic in drobnih živalskih škodljivcev, temveč uničuje zaradi žvepla, ki ga vsebuje v obilni meri, zimske trose in razmnoževalne organe raznih glivic, predvsem trtne plesnobe ali oidija. Glivica, ki povzroča trtno plesnobo (*Oidinus Tucherii*) prezimuje kakor so to pokazale izkušnje raziskovalcev, na trtnem lesu in sicer na enoletnih trtnih mladikah. Glivica prezimuje v obliki zimskih trosov (peritacij) na grozdnih pecljih in viticah ali pa v obliki micelija ali podgobja (nitla) in sicer deloma v trtnih popkih (očesih) samih, deloma pa na trtnih mladikah, kjer tvori za to bolezen značilne rjave lise. Odtod, zlasti pa iz popkov (očes) pride glivica na razvijajoče se poganjke in na njih zarod, ki ga potem okuži. Dasi imamo zlasti v zmlatem žveplu izvrstno sredstvo za zatiranje, oidija v poletnem času, vendar ne moremo z njim zatreti zimskih organov glivice. Mnogi vinogradniki se pritožujejo, da se v nekaterih vinogradih, zlasti v za to bolezen zelo ugodni legi in zemlji, z nobenim sredstvom ne morejo ubraniti plesnobe. Brez dvoma se je v takih primerih glivica že na lesu in popkih trte tako močno vgnezdila, da je njenemu miceliju v poletnem času težko priti do živega. V takih primerih, kakor kažejo zlasti francoske izkušnje, zelo koristi zatiranje zimskih trosov oziroma zimskega micelija glivice. Mazati je najboljše dvakrat. Enkrat takoj po reznji, drugič pa kakih osem dni preden začne trta odganjati. Drugo mazanje je še bolj izdatno kot prvo, če torej ne moremo mazati samo dvakrat, namažemo trto enkrat in sicer tik preden odganja. Ko so pa očesa trt že napeta, ne smemo trt več mazati, ker bi to škodilo očesom.

Zatiranje črnega paleža, ki dela na listu, mladikah (vršičkih) in jagodah črne, kozam podobne vdrtje madeže (pike, lise), obstoji v tem, da trto pomažemo namesto z žvepleno-apneno brozgo z močno raztopino zelene galice (zelenega ali železnega vitriola) in žveplene kislina. V desetih litrih vode raztopimo 3 kg zelene galice in polagoma (previdno!) med vednim mešanjem prilijemo še desetinko litra (maj-

Vinogradništvo.

Zatiranje trtnih bolezni v pomladnem času.

Inž. Egon Sorec

Pri nekaterih trtnih boleznih bodisi glivičnih ali po živalcah (mrčesu) povzročenih ne zadostuje, da jih zatiramo samo v času njih razvoja t. j. ko trta raste, ampak tudi tedaj, ko trta miruje. — Najprikladnejši čas za ta posel je konec zime ali pa začetek pomladi kmalu preden prične trta rasti.

Sem spadajo od živalskih škodljivcev vinske trte zlasti kiseljak in razne pršice, od rastlinskih (glivičnih) na črni palež in trtna plesnoba ali oidij. Zatiranje kiseljaka, ki nam razjeda mesca junija trtni cvet in jeseni grozdne jagode, obstoji v tem, da uničujemo njegovo zalego, ki se v obliki rjavkastih, belodetih bub skriva pod razpokano trtno skorjo v srčnih luknjicah šparonov in reznikov itd. V to svrhu je obenem z reznjo razpokano skorjo na starem trtnem lesu

dobro odrgniti, najbolje s posebno, iz žičnih obročkov spleteno rokavico ali pa z žično ne pretirno krtačo. Vse odrezke (rezje ali rezino) spravimo pa kakor hitro mogoče iz vinograda in jih sežgemo. Vinske pršice, ki povzročajo kodravost ali pršičavost trtnega poganjka, lista in zaroda, pa zatiramo najtemeljiteje na ta način, da obrezano in na prej opisan način osnaženo trto po vseh njenih nadzemskih delih namažemo z močno žvepleno-apneno brozgo.

Žvepleno-apnena brozga se pripravlja s kuhanjem apna z žveplom. Ker se ta snov na zraku hitro pokvari, se spravlja in pošilja v kosistastih posodah ali v primerih steklenicah. Žvepleno-apnena brozga se tik pred uporabo pomeša s trikratno množino vode in se s to zmesjo s pomočjo čopiča ali

hen kozarec) žveplene kisline. Trte mažemo enako kakor z žvepleno-apneno brozgo.

Mazanje trt ima še to dobro lastnost, da zadržuje trto v razvoju.

Zgodaj namazane trte odganjajo dosti kasneje kakor nemazane in so zaradi tega varnejše pred pomladno pozebo. Že ta okolnost priporoča mazanje trt.

Je-li vinska trta letos trpela radi mraza?

Inž. Ivo. Zupanič, Ljubljana.

Ne more se trditi, da je naša domača plemenita vinska trta občutljiva rastlina kar se tiče vremenskih vplivov. Dobro prenaša vročino in z njo vred sušo, predvsem v globoki zemlji, pa tudi za mraz ni preveč občutljiva, vendar pa je izrazita rastlina toplega, zmerne podnebja in bolje prenaša vročino nego mraz.

Pri temperaturi -20°C ji je mraz že lahko nevaren.

V dobrem spominu nam je še zima l. 1929, ko je napravil mraz v naših vinogradih veliko škodo. Saj so v tej zimi zabeležili prav v vseh vinogradnih okoliših izredno nizke temperature od -25°C navzdol, pa tudi izpod -30°C , kar je za naše razmere nekaj prav izrednega.

Letos smo imeli slično zimo, vendar pa v nekoliko milejši obliki.

Vinogradniki so bili takrat v velikih skrbah, kako naj trto pravilno obrežejo, da bi mogli računati vsaj na primeren pridelek.

Na trsu, oz. na rozgah samih od zunaj seveda ni mogoče opaziti ob koncu zime nikakšne škode.

Če se hočemo prepričati vsaj približno, kakšno škodo je napravil zimski mraz, je potrebno, da se preišče očesa, pa tudi les, enoleten, kakor tudi stari les, na čim večjem številu trsov v različnih legah in različnih sort ter na posameznih trsah očesa na vznožju, v sredini in na vrhu rozge. Očesa se prereže z ostrim nožem od vrha do vznožja očesa, na lesu se pa odreže pramen lubja. Les in očesa so zdrava, nepoškodovana, če so sveža in zelena; zmrznjen les in očesa so v notranjosti rjava.

Po vrstnem redu z ozirom na občutljivost zaradi pozebe so na prvem mestu zimska očesa in v teh zopet srednji ali glavni osnutek bodoče mladice, ki je v očesu tudi najbolj razvit; za tem pridejo stranski osnutki mladice v očesu, ki jih imenujejo ponekod tudi podočke. Najbolj odporen proti mrazu je pa les. Če ta zmrzne v celoti ali pa samo na gotovih delih okoli in okoli, propade zaradi tega seveda vse, kar je nad zmrznjenim mestom.

Letošnji vztrajni mraz v januarju, pa tudi v februarju, je verjetno napravil nekaj škode na očesih, kar potrjujejo tudi vinogradniki, ki so že napravili zadevni pregled očes.

Pred enajstimi leti l. 1929 se je vnela v strokovnem časopisju prava polemika, kako se naj v takem slučaju pravilno obreže vinska trta.

Nekateri so trdili, da se naj obreže vinska trta normalno kakor po navadi, ne oziraje se na pozebo. Drugi so svetovali, da se naj nareže čim več in čim daljše reznike in

šparone; ko pa trta odžene, se pa naj nastavku primerno rez popravi in odvišno odreže. Le redki pa so bili, ki so nasvetovali, da se naj z rezjo počaka, da vinska trta odžene in se že vidijo grozdiki ter se obreže vinska trta ne glede na obliko tako, da bo pridelek primeren. Radi sigurnosti pridelka so imeli brez dvoma ti junaki prav, kajti končno gojimo vinsko trto predvsem zaradi pridelka; neprimerna oblika trsa zaradi take nenavadne rezi se da pač v naslednjih letih zopet popraviti.

Preizkušnja očes je letos vsekakor potrebna in temu primerno je treba prilagoditi način rezi. Verjetno je, da letos poslednji nasvet — počakati z rezjo, da trsje odžene — ne bo potreben.

Nekoliko več narezati za vsak slučaj bo pa najbrž večinoma na mestu.

Nekaj o vinogradniškem kolju.

A. Sotler

Zaradi naših podnebnih razmer smo prisiljeni gojiti vinsko trto v obliki, ki neobhodno rabi svojo oporo. Drugače je n. pr. na jugu naše države, kjer izhajajo v vinogradništvu brez vsakega kolja; seveda je tudi način odgoje trte tam drugačen. Za oporo trti uporabljamo pri nas v glavnem kolje, dočim se razne žične konstrukcije v ta namen pri nas ne morejo uveljaviti.

Vse do nedavna nismo vprašanju oskrbe z vinogradniškim koljem posvečali dosti pažnje. Dobiti ga je bilo dovolj in v poljubni kakovosti. Danes so pa tudi že v tem pogledu težave, saj dobrega kolja mnogokje niti za drag denar ni več dobiti. Pa saj ni čuda: naši, nekdanji obširni kostanjevi in hrastovi gozdovi, odkoder smo dobivali prvovrstno kalano kolje, so že domala izsekani. Istotako se stalno krči obseg gajev in kolosekov; tako postaja razpoložljiva količina »okroglega« kolja vsako leto manjša. Po drugi strani pa se obseg površine vinogradov stalno večja, iz česar sledi, da bo v doglednem času še veliko pomanjkanje vinogradskega kolja. Srečeni tisti, ki ga bo imel dovolj na razpolago, ali celo za prodajo!

Nujno potrebno bo torej, da se v to vprašanje resno poglobimo in si določimo smernice za bodočnost. Naša prizadevanja naj se ne omeje samo na to, da si zasiguramo za

stalno potrebno količino, ki jo letno potrebujemo, nego, naša skrb bodi tudi, da v vinogradu s koljem čim varčneje gospodarimo. K temu nekaj migljajev in pobud:

1. Opustiti je — ponekod zelo udomačeno — vzgojo trte v prekomerno visoki obliki. Poleg vseh drugih napak, ki jo ima tak način odgoje (slabša kakovost vina itd), je razumljivo, da gre v takem vinogradu mnogo več kolja, kot v onem z nižjo odgojo.

2. Nesmiselno in potratno je uporabiti za nov nasad takoj v prvem letu močno, do 3 m ali še daljše kolje. Tako kolje bo potrebno v novem nasadu navadno šele 3. ali 4. leto, ter si do takrat pomagamo z ostanki starega kolja.

3. Ne uporabljajmo za kolitev nikdar svežega kolja, temveč skrbimo, da bomo imeli o pravem času potrebno količino suhega kolja na razpolago. Suho kolje vzdrži v vinogradu dalj časa, a prihranimo z njim tudi dosti muke količem.

4. Trpežnost kolja še prav posebno povečamo z impregniranjem, t. j. natapanjem (napajanjem) s snovmi, ki preprečujejo trohnenje lesa. V naših razmerah se bomo tu posluževali predvsem modre galice, lesnega karbolineja in premogovega katrana. In sicer namakamo sveže kolje v 3 do 5-odstotni raztopini modre galice; ostanek te raztopine

uporabimo — primerno razredčen — še lahko za škropljenje sadnega drevja. Karbolinej in premogov katrian pa uporabimo za konzerviranje suhega kolja, le da mora pri uporabi karbolineja kolje ležati dalj časa na zraku, da izgubi oster duh po karbolineju. — Spodnje konce debelejšega kolja, n. pr. od iglavcev, lahko tudi enostavno opalimo nad plamenom ognja. Tako nastala zunanja zoglenela plast lesa varuje izvrstno notranjščino pred gnitjem.

Kako pa je z dobavo novega kolja? Spričo pomanjkanja, ki nastopa, bi si mogli pomagati v poedinah primerih z dobavo kolja iz drugih, n. pr. nevinorodnih krajev. Vendar

ta način dobave ne more biti trajen, niti ni zanesljiv in je tedaj za nas le prehodnega pomena. Najsigurnejša rešitev tega vprašanja bi tedaj bila, da se v pogledu kolja zopet osamosvojimo. Zato: kjer le mogoče, vzgojimo si nazaj koloseke! Mnogo bi bilo dobiti pri nas takega neizkoriščenega sveta (severne, strme lege), ki bi ga s pridom uporabili v ta namen. Pobričajmo se dalje, da bo po naših gozdovih zopet bolj zastopan kostanj, zasajajmo ga, kjer le mogoče. V kolikor pa še imamo v gozdu kostanjev ali hrastov les, ne prodajajmo ga brez hude sile, ampak čuvajmo ga za potrebe doma in — v sili — za kolje.

pa je najboljša dolgo rezana slama. Posebno rade se zanesejo uši, ki vodijo svinjo k merjascu, ki ima uši. Zato bi moral posebno lastnik merjasca paziti, da jih ne bo imel, ker se ravno z merjascem najbolj širijo.

Sredstev za pobijanje uši imamo polno. Navedel jih bom nekaj, ki jih lahko sami pripravite in skoraj nič ne stanejo. Skoraj najbolj bi priporočil sledeče: skuhamo navadnega pelina, kot ga ima vsakdo pri hiši posušenega. Ko je ta skuhan, dodamo na vsake četrt litra pelinovega čaja pet žlic kisa. S tem umijemo svinje. Kis je zato dober, ker ubije tudi gnide. Drugo sredstvo: zmešamo 35 g jesiha, 30 g creolina in 1 deci vode. Nadaljna sredstva so: pranje z 2—3 odst. creolinovo raztopino, pranje s tobakovim izvlečkom, s toplim jesihom, ali mazanje z mastjo. Toda samo pranje s temi še ne zadostuje, ker se uši nahajajo tudi v stelji in drugod po svinjaku, zato je treba tudi svinjak dobro očistiti po spredaj omenjenem načinu.

Ker je pobijanje uši, kot vidimo, zelo enostavno, je res velika malomarnost, če jih vidimo pri kakšnem svinjerejcu.

Živinorodništvo.

Uši pri svinjah.

Vet. Dolenc Milan

Kot znak nemarnega svinjerejca so, med drugimi znaki, tudi uši pri svinjah. Svinjska uš (Haematopinus suis) je največja uš, saj je dolga 3,5—5 mm. Telo se razdeli na glavo, prsa in zadnji del. Usta predstavljajo nekakšen aparat za bosti. Na zadnjem delu so spolni organi. Vse telo je prevlečeno z debelo, trdo kožico. Ženska uš leže svoja jajčka (gnide) na dlake svinje. Iz teh jajčk se v 10—30 dneh razvijejo mlade uši, ki so že v 14 dneh spolno zrele. Pri svinjah jih največkrat vidimo na zadnjem bedru, nadalje po trebuhu, prsih in po hrbtu. S tem, da se plazijo okoli in sesajo kri, povzročajo srbenje in hujšanje živali.

Če je malo uši, ne povzročajo kakšne druge bolezni, le kadar jih je več, lahko, posebno pri mladih prašičkih, nastopijo takšni znaki. Na koži mladih prašičkov nastanejo tudi izpuščaji, podobni ošpicam. Največja nevarnost, katero predstavlja uš, pa je ta, da prenašajo nevarne kužne bolezni, predvsem rdečico in svinjsko kugo. Razen tega pa je grdo videti svinjo, po kateri kar gomazi uši.

Iz tega sledi, da jih moramo z vsemi sredstvi odpraviti, kjer jih ni, pa se jih varovati. Da se obvarujemo uši, je potrebna velika snaga svinj in svinjaka. Kot potrebuje vsaka žival nege, tako jo potrebuje tudi svinja. Večkrat jo je treba skrtati in kadar ni mraza še umiti. Svinjak moramo večkrat očistiti gnoj, oribati ga z vročim pepelovim lugom, tla posipati z živim

apnom, stene pa prebeliti z apnenim beležem. Ta način ni priporočljiv samo za pobijanje uši, ampak se tako svinjak razkuži tudi pri, oziroma po kužnih boleznih. Za uši je najugodnejša stelja žaganje od lesa. Zato žaganja ne priporočamo, pač

Griža in gnojno vnetje pri teletih.

Vet. Dolenc Milan

(Konec.)

Gnojno vnetje. Ker je to ista, oz. skoro ista bolezen, je zopet vzrok več vrst bakterij, s katerimi se tele okuži par dni po telenju ali pa že v materinem telesu. Tele se okuži na ta način, da pridejo skozi popek (ki je odprta rana in naravnost vhod za bacile), ki se zamaže z gnojem, steljo, umazanimi rokami itd., bakterije v kri. Tudi ta bolezen napada mlada teleta in žrebeta prve dni po rojstvu ali pa v prvih štirih tednih. Kadar zbolí prva žival razsipava klice s scalnico, blatom in gnojem iz popka in tako okuži hlev. Sledeča teleta seveda kaj rada zbolijo v okuženem hlevu in to traja lahko tako dolgo, dokler ne bomo hleva temeljito razkužili.

Znaki bolezni. Prvi znaki se kažejo že čez 1 ali 2 dni po porodu, ako se je tele okužilo že v materinem telesu in pride že okuženo na svet. V večini slučajev začenja bolezen z vnetjem popka. Popek nateče, je toplejši in boli, ni suh, temveč vlažen in iz njega se da iz-

tisniti gnoj. Bolno tele nerado hodi, hodi napeto, nima teka (apetita) in ima malo vročine.

Če se takoj začne popek pravilno zdraviti, tele lahko že čez par dni ozdravi. Če pa ne začnemo takoj zdraviti, lahko kmalu nastopi gnojno zastrupljenje krvi. Tako gnojno zastrupljenje krvi nastane včasih že takoj od začetka brez vnetja popka. Pri takem splošnem zastrupljenju krvi dobi tele vročino, preneha sesati, stoji žalostno s povešeno glavo ali pa leži in težko diha. Razen teh znakov zapazimo še znake vnetja drugih organov. Največkrat zbolijo sklepi in to najprej eden ali več njih in sicer najrajši kolenski, skočni in ključni sklepi. Oboleni sklepi otečejo, so toplejši in bolijo, tudi njihova okolica oteče. Čez nekaj časa oteklina splahne, na enem mestu se zbere gnoj, ki včasih sam predre kožo in teče ven. Tele sklepi zelo bolijo, tako da komaj hodi, če pa zbolí več sklepov, sploh ne more stati in samo leži. Razen sklepov se vnamejo

še lahko pljuča. Da so se pljuča vnela, spoznamo po tem, da tele težko diha in kašlja. Dalje lahko zbole še možgani in možganske osovjnice, kar se spozna po močni otopelosti in brezčutnosti obolele živali, razen tega se pojavijo krči in ohromelost.

Pogosto zbolijo tudi na črevesju. Tedaj živali grize (ujeda) in so najprej zaprte, nato pa dobijo drisko, ki zelo smrdi. Kadar se bolezen tako razvija, kot sem omenil, tele hujša, oči upadejo, srce hitro bije, noge in ušesa postanejo hladna, težko diha in pogine. Splošno zastrupljenje krvi pa se lahko razvije brez vnetja in obolenja opisanih telesnih delov. Tedaj se bolezen hitreje razvija z znaki visoke vročine, močno drisko, krvomoko in tele pogine popolnoma izčrpano v par dneh.

Bolezen se pa lahko razvije tudi v lažji obliki, počasi, kot dolgotrajna (kronično). Tedaj so vsi znaki manje vidni, toda vseeno živali navadno poginejo čez par tednov. Ako ostane tako tele živo, kjer je že nastopilo vnetje pljuč in sklepov, imamo od njega le malo koristi, ker je gnojno vnetje tako spremenilo te organe in jih uničilo, da se ne morejo nikoli več popolnoma pozdraviti in popraviti. Take živali so zahirane in noge niso nikoli za pravo rabo.

Kako preprečimo, da tele (isto velja za druge vrste živali) ne oboli? Dokler še nimamo te bolezni v hlevu, je treba preprečiti, da ne nastopi. Radi tega moramo paziti pri in po porodu na največjo snago. Najboljše je, da imamo za porode poseben prostor, ločen, ki ga vedno temeljito očistimo, razkužimo in damo čisto steljo, tudi kravi je treba sramnico, njeno okolico in rep dobro očistiti, ravno tako vse pripore, vrvi, roke itd. Kakor hitro pride tele na svet, je treba popek blizu trebuha podvezati s čisto razkuženo (prekuhano) podvezo, a preostali del popka razkužiti, rano pa namazati z jodovo tinkturo. Tetu je treba pustiti, da sesa mlevo; takoj po tem je treba vime in seske dobro umiti s toplo vodo in milom, nato pa dobro obrisati s čisto krpo. Kadar pripuščamo tele, poprej 2—3 krat povlečemo seske, da prvi curki mleka, ki so ponavadi okuženi, iztečejo, da jih tele ne posesa. Toda te curke, ki so okuženi, ne smemo pomolzti kar na tla, temveč v kakšno posodo in jih zlijemo na ogenj. Ako nočemo, da tele sesa, je treba samo tako vime oprati in s čistimi rokami pomolzti v čisto posodo. — Kadar tele že enkrat zboli, ne smemo odlašati, ampak takoj poklicati veterinarja, ki bo z injekcijami in zdravili edini, če mogoče, rešil tele.

sto, pač pa jih lahko prenesemo v lepem vremenu s hlevčkom vred v ograjeno tekališče, ki ga napravi-mo iz lesenih letev ali pa iz žične mreže. Ako bi mladino spuščali na vlažna in mokra tla, gotovo zbolé za drisko.

Ali smemo dajati piščancem zelenjavo? Seveda smemo. Ta pa mora biti nežna, sveža ter fino ssekljana. Mokre zelenjave nikar ne dajajte! Kar priporočljiva zelenjad je regrat in mlada, sočna detel'jica, ki vsebuje poleg drugih snovi zlasti beljakovine. Ako nimamo zelenjave pri roki, si pomagamo na ta način, da zribamo korenje ali peso in jo damo zamešano z zdrobom perutnini.

Ko začno piščanci zgubljati mah in dobivati prvo perje, jim že lahko zamešamo žgance iz krmpirja in otrobov. Prehod od enega krmlila na drugo pa ne sme biti nikdar prenael, marveč naj se izvrši le polagoma. Žgance zamešamo s prav malo gorke vode, jih nato dobro zgnetemo, ohladimo in damo piščancem. Ako pa imamo na razpolago kislo mleko, mesimo žgance z njim, ker so naraščaju neobhodno potrebne za rast beljakovine, ki jih kislo mleko vsebuje v veliki meri. Tudi namesto vode dajajmo perutnini kislo mleko. Opozorjam pa, da mora biti mleko popolnoma kislo, ker je na pol kislo strup za živalce. Perutnini lahko dajemo sveže posneto ali pa gosto kislo mleko ter pinjavec.

Opozoriti hočem kokošjerejce tudi na čistoto pri krmljenju. Mehke hrane dajajte živalcam le toliko, kolikor jo pojedjo naenkrat. Ostanke hrane je treba odstraniti, ker se zamešana hrana zlasti v toplih poletnih dneh kaj hitro skisa in pokvari. Skisana hrana pa je za njih želodčke strup. Pred vsakim krmljenjem je treba koritca temeljito očistiti in umiti. Piščance in sploh perutnino je treba redno krmiti. V začetku krmimo piščance petkrat na dan, pozneje štirikrat in nazadnje samo trikrat. Tri tedne stare piščance že lahko spustimo ob lepem vremenu na prosto pašo, kjer najdejo dovolj rastlinske in tudi živalske hrane v obliki sočnega zelenja, polžev, glist, hroščev itd.

Da ne bodo stare kure odjedale piščancem hrane, postavite krmlilnik pod kletko, spleteno iz vrbovih vej. Spletena mora biti tako, da morejo vanjo piščanci, kokoši pa ne. Nikoli ne trosite hrane kar na tla, ampak vedno le v koritca. Vsak

Perutninarstvo.

Temelj kokošjereje - pravilno krmljenje piščancev.

Leopold Paljk

Pravijo sicer, da je toliko načinov krmljenja, kolikor je kokošjerejcev. In vendar sta v glavnem le dva, krmljenje s suho in mehko zamešano hrano, to je z žganci. S prvim načinom pridobimo sicer na času, ker nam ni treba hrane sproti pripravljati; piščance pa tudi obvarujemo pred grižo, ki se kaj rada pojavlja pri piščancih zlasti v prvih tednih, če jih krmimo le z zamešano mehko hrano. Pri zreji manjšega števila piščancev, t. j. za naše kmečke prilike, kjer ne prihaja toliko v poštev zamuda časa, pa tudi zamešana hrana ni toliko nevarna za mladino, če jo seveda pripravimo vsakokrat svežo. Zato naj kmečki kokošar, ki vzreja navadno le toliko naraščaja, kolikor mu je ravno treba, da dopolni število odstranjenih nad tri leta starih kokoši, krmi piščance od tretjega tedna dalje z mehko krmo. Seveda mora

žgance primerno sestaviti in dajati živalcam izmenoma zrnje in žgance, ki pa morajo biti le toliko ovlaženi, da se drobé. Prevodena in packasta mešanica ni za perutnino, ker povzroča drisko. Največja nevarnost preti živalcam v prvih štirinajstih dneh starosti. Zato moramo biti takrat zelo previdni. Kot prva hrana je še najboljša prosena kaša, pozneje pa tudi ajdova. Vendar smemo dajati proti koncu prvega tedna piščancem izmenoma tudi žgance, zamešane iz kruhovih drobtin in kislega mleka. Ako se pa kljub temu pojavi driska, je treba takoj preiti k suhi krmi, t. j. proseni kaši, pozneje pa tudi že k žitnemu zdrobu (koruznemu, ječmenovemu in ovsenemu). Žitno mešanico jim natrosimo v prvih dneh v plitve posode ali pa na lesene desice z nizkimi robovi. Tudi ne spuščajmo drobiža prve dni na pro-

dan ali pa vsaj vsake 2 do 3 dni izmenjamo tako zrnje kot žgance. Na ta način ohranijo živali dober tek. Upoštevati moramo namreč, da tudi perutnina hoče v hrani spremembo.

Tudi na pitno vodo ne pozabimo. Pijača pa ne sme biti niti premrzla niti pretopla. Prva prebavila prehladi, druga jih pomehkuži. Ako dobivajo piščanci zgolj suho krmo, so zelo žejni in pijejo več kot prenesejo. Zato raje odstranimo napajalnike, ko so si prvo žejo ugasili. Seveda jim nudimo pijačo večkrat na dan, t. j. po vsakem krm-ljenju.

Čim postane drobiž večji, potrebuje tudi več hrane. Trositi zrnje kar iz roke ni baš priporočljivo, ker nikdar točno ne vemo, ali imajo ži-

valce dovolj ali ne. Za odraslo kokoš računamo do 4 dkg zrnja na dan. Odraslim piščancem bo zado-stovalo 2 do 3 dkg. Za vse primere se itak natančno ne da določiti. Najboljše merilo so živali same. Res pa je, da je perutnina zelo požrešna in poje več ko potrebuje, če le ima na razpolago. Še najboljše storiš, ako odtehtaš enkrat zrnje za vso kurjo družinico in uporabljaš za mero kako staro konzervno pločevinasto škatlo, ki drži recimo 1 kg. Vanjo gre 75 dkg ječmena ali 50 dkg zdroba, 1 kg koruze ali 75 dkg zdroba ali 45 dkg otrobov. Na ta način si določiš mero, s katero potem zajemaš eno ali drugo žitno zrnje ter lahko daješ tako perutni-ni predpisano količino hrane.

Gozdarstvo.

○ kalkulaciji cene lesa na panju.

Inž. A. Š.

Gozdni posestnik želi prodati les, ki ga ima na razpolago za pro-dajo, po čim ugodnejši ceni. Pod gotovo minimalno ceno posestnik lesa ne more postaviti na tržišče, ker bi imel pri zelo oddaljenem gozdu skoraj izgubo.

Na višino prodajne cene lesa vplivajo razne činjenice in sicer: kvaliteta lesa, ki se prodaja, dalje stroški za podiranje drevja, stroški izdelave lesa v merkantilne sorti-mente, ki jih zahteva trg, spravilo izdelanega lesa do vozne ceste, do žag ali do železniške postaje, dalje cena lesnih izdelkov na lokalnih tržiščih, še bolj pa cena lesa na svetovnih tržiščih.

Gozdnega posestnika zanima predvsem, kolikšna cena mu ostane za les na panju, najsi ga prodaja v okroglem stanu predelanega v hlo-de, v jamski, celulozni les, ali izdelanega v tramove, ali razžaganega v deske, letve itd. Cena lesa na panju je odvisna od tržne cene, predvsem od eksportnih cen, ki jih plačujejo države-uvoznice za les. Kadar je povpraševanje po lesu v inozemstvu veliko, se pojavijo na svetovnem trgu visoke cene lesa, posebno če je ponudnikov-izvoznikov zaradi kakršnih koli ovir malo. Na višino cen pa morejo vplivati tudi zaradi raznovrstnih okoliščin povečane potrebe po lesu na tuzemskih tržiščih. Današnje mednarodno stanje je povzročilo visoke cene za posa-

mezne lesne sortimente, tako da moremo tačas govoriti o ugodni lesni konjunkturi.

Gozdni posestnik, ki navadno ni neposreden eksporter lesa na svetovna tržišča, svetovnih cen za svoj les ne bo mogel doseči. Računal pa bo, koliko bi mogel dobiti za lesne polizdelke in končno za les na panju, ako proda les lesnim industrij-cem ali trgovcem. Da to doseže, mora odbiti od tržne cene stroške za produkcijo in dobiček, ki pripa-da podjetniku-kupcu ali prekupcu lesa.

Čim bliže je posestnikov gozd glavnim prometnim sredstvom in čim boljša so pravilna sredstva od gozda do cest, tem večjo ceno bo dosegel posestnik za les na panju.

Pri kalkulaciji prodajne cene na panju, ki se nanaša na okrogel les (na hlope, jamski les, brusni les) mora posestnik odračunati sledeče:

Stroške za sečnjo, to so mezde delavcev za izdelavo polnega kubičnega metra lesa. Ti stroški so posestniku znani in se po posameznih krajih le malo razlikujejo.

Posestnik mora presoditi, koliko lesa bo odpadlo na hlovovino, koliko na drva. Pri mehkem lesu je izraba tehničnega lesa 70 odst. in več, pri trdem lesu manjša in je odvisna od več ali manj vejnatih debel in dr. Dalje je cena lesa odvisna od debeline hlovov, ki jo da-jo posamezna debila.

Prav močno vplivajo na ceno le-sa na panju stroški za spravilo lesa iz gozda. Ako je spravilo lesa iz zelo oddaljenega planinskega gozda prav težavno in niso na razpolago primerna sredstva (pota, ceste, tal-ne drče, vzpenjače in dr.), bodo stroški spravila zelo veliki, včasih celo tolikšni, da ob nizkih tržnih cenah ne ostane primerna cena le-sa na panju (gozdna taksa), kakor je to bilo n. pr. v dobi svetovne krize na lesnem trgu. Zato se trudi-jo posestniki — posamič ali skup-no, pa tudi občine, da pravilna sredstva v krajih, koder so večje zaloge lesa, postopoma zboljšajo.

Upoštevati je nadalje stroške za prevoz lesa po cestah do žage ali do najbližje nakladalne železniške po-staje kakor tudi stroške naklada-nja lesa v vagone.

Upoštevati je še stroške za upra-vo gozda, torej predvsem za davke in doklade.

Ako izdelujemo okrogel les v lastni režiji, je računati tudi s stroški za zavarovanje delavcev zoper nezgode, bolezni. Kjer je namešče-no posebno upravno osebje na več-jem posestvu, je vzeti v račun tudi sorazmeren del njihovih prejemkov itd.

Vsi ti upravni izdatki se dajo ugotoviti na hektar gozda. Če nam je znano, koliko lesa imamo na hektarju, ni težko dognati, koliko teh stroškov odpade na kubični meter prodanega lesa.

Razlika med tržno ceno za hlo-dovino in med navedenimi izdatki, ki jih imamo za sečnjo, podelavo, spravilo, prevoz lesa in za admini-stracijo, bi bila v glavnem cena na panju, ki bi jo dosegel posestnik, ako bi mogel direktno izvažati les na svetovno tržišče. Ako pa ne iz-važa neposredno, temveč proda les trgovcu, ostane izvesten del trgov-cu kot podjetniški dobiček in za kritje njegovih režijskih in poslo-valnih stroškov.

Kdor ima tudi žago in prodaja re-zan les, more izračunati, koliko mu ostane za polni kubični meter pro-danega lesa na panju prilično tako-le:

Povprečno se zreže iz okroglega lesa 60 odst., za 1 plm rezanega bla-ga se torej potrebuje 1.67 plm okro-glega lesa.

Odšteti moramo:

Stroške za izdelavo rezanega bla-ga in sicer:

na žagi (mezde delavcev, sklada-

nje, sortiranje, delavci pri strojih, za pogon, manipulacijo v sušilnici itd.).

za sortiranje hlodov na skladišču žage —

za odvažanje rezanega blaga na železniško postajo in nakladanje v vagon —

za potrebščine za obratovanje žage in za popravila strojev (svečava maže, rezila, obraba strojev, vzdrževanje poslopij) —

za plače zaposlenih nameščencev, za davke in doklade —

za zavarovanja, za amortizacijo in obrestovanje vloženega kapitala.

prišteti pa je treba kot dohodek morebitno porabo odpadkov na žagi (krajnikov, žaganja, žamanja), kar pa le malo znese.

Ako od tržne cene za rezano blago odbijemo omenjene izdatke in prištejemo morebitne dohodke za odpadke, bi dobili ceno okroglega lesa na žagi, to pa le v primeru, ako smo žagano blago eksportirali ali pa prodali neposredno konsumentu. Ako pa prodamo trgovcu-eksporterju ali takemu, ki ga prodaja raznim porabnikom v tuzemstvu (železnicam, stavbnim podjetjem, malim trgovcem v mestih in dr.), moramo odšteti še primeren podjetniški dobiček, ki je plačilo za delo in trud trgovca, pa tudi za izdatke njegove režije, davkov in odškodnina za prevzeti riziko.

Ako prodamo les na panju tako, da prevzame sečnjo, izdelavo, spravilo in vožnjo do žage kupec lesa, ki les na svoji žagi razreže, smo odstopili dobršen del dobička kupcu. Nekaj tega dobička ostane posestniku, ako sam opravi vsa ta dela v lastni režiji, še več pa tedaj, ako okrogel les razžaga sam na svoji žagi in ume razžagano blago tudi dobro prodati. Zaslužek je tem večji, ako more rezano blago sam spraviti do skladišča kupca ali do železniške nakladalne postaje ali na mesto tuzemskega konzumenta.

Vse to so smernice za kalkulacijo cen, ki se jih more poslužiti gozdni posestnik kot producent in jih porabiti za presojo, kolikšno izkupilo (tako zv. gozdna taksa) mu ostane za 1 plm lesa na panju.

Kakor povedano, dobimo ceno lesa na panju (gozdno takso), ako od cene, ki jo ima les na tržišču, odštejemo vse naštetje in morebitne druge stroške, ki so v zvezi s proizvodnjo, in pa primeren zaslužek prevzemnika lesa, pri čemer je upo-

števatil še obresti za vloženi kapital.

—Trgovec računa običajno z enoletnimi, včasih samo s polletnimi obrestmi od kapitala, ki ga je vložil — včasih izposodil pri kakem denarnem zavodu, — tedaj, ko je plačal les na panju in pa stroške za proizvodnjo, če je sam prevzel sečnjo, podélavo, spravilo, prevoz, ali pa le del stroškov proizvodnje, na primer samo prevoz lesa po cesti do železnice, žage itd.

Zaslužek kupca-podjetnika moremo dognati, ako so nam znani sledeči faktorji: cena, ki jo je plačal za les na panju, stroški za sečnjo, podélavo, spravilo, prevoz lesa do tržišča in pa cena lesa, ki se plačuje na tem tržišču.

Težja je kalkulacija, ako so potrebne velike investicije za pravilna sredstva, za zgradbe žage in zraven spadajočih poslopij, skladišč itd. To je potrebno v primeru, da gre za velike količine lesa, ki se posekajo na gotovem gozdnem predelu v večjem razdobju. V takem

primeru je treba sestaviti poseben načrt za amortizacijo teh investicij.

Za kalkulacijo cene lesa na panju naj služi enostavnejši praktičen primer:

Cena smrekovega okroglega lesa za tehnično porabo franko nakladalna postaja — vse porabne debeline vzete v račun za polni kubični meter din 300

stroški za podiranje, podélavo v hlode in obeljenje din 18

spravilo iz gozda (hriba) do

vozne ceste din 17

prevoz od ceste do železniške postaje din 22

nakladanje na vagon din 1

Koliko nam ostane za plm okroglega lesa na panju, ako predpostavljamo obrestovanje po kupcu vloženega kapitala po 10 odst. in podjetniški zaslužek ter režijo trgovca po 20 odst.?

(Nadaljevanje sledi)

Vzgoja gozdnih sadik.

Kosi Ludovik

Od semena je mnogo odvisno, kakšen bo bodoči gozd. Mnogokrat se opaža, da iz drugih talnih in podnebnih prilik prineseno seme daje slaba, kriva ali manj odporna drevesa. Rastline, presajene iz toplejših v mrzlejšo lego, težijo pokazati iste lastnosti, ki so jih imele v svojem prvotnem položaju — n. pr. nadaljujejo svojo rast v pozno jesen, poganjki ne dozori in trpijo od poznejših mrazov. Ravno tako imamo nepovoljne uspehe z onimi, ki jih prenesemo iz mrzlejših v toplejše položaje. Spričo tega nam nudi najbolj sigurno dobro potomstvo seme iz lastnih ali okoliških gozdov.

Kar se tiče semena dobrih sort, najboljšo izberemo tam, kjer ni bolehnega, abnormalnega drevja, kajti medsebojno opraševanje dobrih in slabih edincev daje dostikrat slabo potomstvo. Seme nabiramo po možnosti v rodovitnih letinah od lepo razvitega, srednje starega drevja, ker so v takih letinah debelejša in težja zrna in nam nudijo v drevesnicah krepkejšo sadike. Odlikujejo se tudi z večjim odstotkom kaljivosti. V splošnem ima seme po dozorenju največjo kaljivost, pozneje pa postopoma mineva; to tem bolj, čim slabše je prezimljeno. Zato

sadimo v naših drevesnicah: želod (žir), bukvice, kostanj, oreh, gaber, jelko, smreko, bor že v jeseni od septembra do novembra. Da se miši ne lotijo plodov, jih predhodno poskropimo s petrolejem in povajamo v miniumu. Dobro zaščitno sredstvo je tudi pepel. Uporabljamo tudi druga zaščitna sredstva, ki se pa slabše obnesejo. Način zbiranja je različen. Debele plodove: orehe, kostanje, želod, bukvice, gaber spravljamo s tal v košare. Pri tem se je treba izogibati trebeža, ki ni za setev! Drugo drobno seme, ko dozori, v lepem vremenu trosimo na ponjave ali trgamo z vej med suho listje, da se ne ugreje. Pred dozorenjem nabiramo: topolovo, brezo, brestovo in jelovo seme, ker po dozorenju kmalu izpade. Vse vrste nabranega semena je treba na primernih prostorih do gotove mere posušiti, kakor sem že to navedel v 2. številki »Kmetovalca« za žlahtni kostanj. Kdaj in kako nabiramo ter prezimujemo seme posameznih sort do setve, glej pregledno gradivo v tabeli. Kdor se hoče baviti z razmnoževanjem novejših sort, ki jih v tabeli zaradi nedostajanja prostora ne navajam, lahko dobi potrebna navodila pri meni, če priloži znamko za odgovor.

Vrsta	Čas in način nabiranja semena	Postopanje s semenom do setve
Topoli Za pogozdovanje važni kanadski topoli	Trgamo v maju. Kali nekaj dni.	Takoj sejemo. Najuspešnejše razmnožujemo topolo, kakor tudi vrbo s ključi.
Bresti	Trgamo v maju in juniju.	1 dan (24 ur) namakamo, 8 dni v pesku stratificiramo in takoj sejemo.
Breze	Trgamo v avgustu, ko se loči seme od lusk.	Takoj sejemo po površini zemlje in s pestjo prst potlačimo. Ako sejemo mes. marca, seme en dan namakamo, posejemo in potlačimo.
Lipe Za čebelarje važna krimska lipa	Trgamo, ko odpade listje.	Seme malolistne okt. 1 dan namakamo, stratificiramo, pomladi sadimo. Seme velikolistne maja, jun. 2 dni namakamo, stratificiramo, pomladi sadimo. Lipa navadno klijeje šele drugo pomlad.
Javori	Trgamo, ko odpade listje.	Pri nabiranju krilca odstranimo, stratificiramo, pomladi sejemo. Domači hrbovski javor (pseudo-platanus) sejemo v marcu. Naglo kali! Ravniški javor (campestre) počasi kali — do leto dni.
Gabri Pomemben črni gaber	V oktobru, novembru trsimo na ponjave ali pometamo na kupe.	Krilca odstranimo, stratificiramo, marca sejemo. Kali navadno drugo pomlad. Uspešnejša je jesenska setev istega leta okt., novembra.
Jeseni	Trgamo oktobra, novembra.	Treba je nabirati le zelo temno-rumeno seme. Stratificiramo, v drugi pol. marca sejemo. Seme amer. jesena hranimo do pomladi v vrečah, marca 1 dan namakamo in sejemo. Navadni jesen (excelsior) kali šele drugo pomlad.
Jelše	Trgamo od oktobra do februarja, kadar porjavijo storžiči.	Storžiče razgrnemo v tanke plasti in večkrat premešamo da izpade seme. Sejemo med žito (rž) in ne okopavamo. Zrelo žito požanjemo 30 cm visoko in plevemo šele drugo pomlad.
Orehi Za pogozdovanje važen črni oreh	Plod nabiramo v jeseni.	Domači oreh januarja stratificiramo v zabojih v vlažnem pesku, zaboj zakopliemo v zemljo in pokrijemo s pepelom. Črni oreh okt. 2 dni namakamo, v kompostu stratificiramo in nekoliko tednov pred setvijo polivamo z gnojico.
Hrasti	Zir nabiramo kadar odpada v veliki množini.	Zir sušimo 2—4 tedne pod streho ali do 5 dni na soncu v tankih plasteh in dnevno ga večkrat premešamo; potem stratificiramo in koncem marca sadimo.
Bukev	Bukvico pometamo na kupe in spravljamo v košare.	Najuspešnejša je jesenska setev. Za spomladansko setev seme stratificiramo ali hranimo v zračnih prostorih. V začetku maja 1 dan namakamo in sejemo.
Akacije	Trgamo v drugi polovici novembra.	Preko zime hranimo osemenje v suhem prostoru. V začetku maja izlučimo seme, okrog 10 ur namakamo in takoj sejemo.
Jelka	V času dozorevanja v sept. trgamo storže v vrhovih. (V vrečah se seme rado ugreje.)	Storže sušimo na soncu tako dolgo, dokler se luske ne odprejo; odsejemo seme na rešet, odstranimo krilca, posušimo, stratificiramo, aprila sejemo. Za spomladansko setev je boljše, če pustimo seme v posušeni storžih! To velja tudi za druge iglavce. Večji uspeh imamo z jesensko setvijo istega leta.
Smreka	Storže trgamo pozimi.	Storže sušimo na soncu ali na lesah okrog krušnih peči. Nadaljnji postopek je kakor pri jelki! Sredi aprila 1 dan namakamo in sejemo. V jeseni sejemo oktobra. Setev zasenčimo.
Mecesen	Pozimi nabiramo nove rumenkasto rjave storže.	Pridobivanje semena in storžev glej smreko. Seme hranimo v suhih prostorih. V drugi polovici marca 1 dan namakamo in sejemo. Setev zasenčimo.
Bori Priporoča se gladki bor	Seme dozoreva v jeseni drugo leto, seme belega bora v jeseni tretje leto.	Pridobivanje semena iz storžev glej smreko. Seme navadnega bora 1 dan namakamo in sejemo. Uspešnejša je setev v jeseni istega leta. Gladki bor (Pinus strobus) konec januarja vložimo v vlažen pesek, v aprilu 1 dan namakamo, sejemo in setev zasenčimo.

(Se nadaljuje)

za peso. Dve, in celo tri ure časa, je treba pozimi in včasih še več, da se skuha. Polna kuhinja sopare, predolgo zaseden štedilnik. Vse to odvrača naše gospodinje od kuhanja rdeče pese. V večjih kuhinjah jo pripravijo kar za ves teden naenkrat. Polijejo peso s kisom ali še rajši s škodljivim esencem. Uboji gost, ki mora takole pripravljeno peso jesti. Dolgo kuhana pesa zgubi na svoji vrednosti. Mnogo snovi gre v vodo, vitamini, na katere se polaga veliko važnost, so uničeni.

Zaradi vseh navedenih nevšečnosti in kvara sem se odločila že pred leti kuhati peso na nov način. Gomolje olupim prav na tanko ali pa samo dobro obrišem z grobo krpo, nato operem in zrežem ali zribam na tanke obročke, kakor kumarice. Položim v kozico in prilijem samo toliko vode, da je spodnja plast pese pokrita. Ko pesa zavre, prilijem še nekoliko vode. Proti koncu kuhanja naj bo voda povsem povreta, tako da je pesa suha. V 20 do 30 minutah je pesa kuhana. Na ta način kuhana pesa je sladka in mnogo boljšega okusa, kakor pri daljšem kuhanju. V pesi ostanejo skoro vse boljše snovi, izhlapela je samo voda. Poleg tega smo prištedili na kurivu, času in prostoru.

Domača kava.

Med svetovno vojno smo poskusili vsakojakc zrnje in gomolje, da bi dobili kavi podoben okus. Nam se je še najbolj obnesla mešanica ječmena, pese, korenja ali regrata. Ječmen predstavlja kavo, ostalo cikorijo. Vse skupaj dober kavin nadomestek. Peso ali korenine regrata operemo, nakar zrežemo v prav drobne kose. Nato damo sušiti. Poleti na sonce, pozimi na peč ali nad štedilnik. Sušiti se mora prav polagoma, barve naj bo lepo rjave, ne temne ožgane.

Naročila na galico.

Tovarne, ki izdelujejo galico, še niso objavile cene, ker pogajanja med tovarnami in potrošniki, pri katerih sodelujejo tudi zainteresirana ministristva, še niso zaključena. Kot smo informirani, naj bi galica stala pri vagonem odjemu okoli din 7; dodavši prometni davek 3,2%, franko nakladalna postaja.

Zato ponavljamo poziv članom in podružnicam, da nemudoma organizirajo zbiranje naročil in predplačil, kot smo v št. 2. Kmetovalca sporočili.

Kmet. družba.

Gospodinjstvo.

Rdeča pesa.

P. M.

K članku »Zavarujmo se pred druginjo« v zadnjem »Kmetovalcu« želim prispevati nekaj pouka o praktičnem in štedljivem kuhanju rdeče pese. Marsikdo bo znabit z majal z glavo in rekel: to je ženska zadeva! Jaz pa pravim: obča zadeva je! Tiče se dobre ali slabe prehrane družine. Poleg tega, prav gospodarska zadeva, ker je v vezi z

manjšo ali večjo uporabo kuriva.

Rdeča pesa je zelo zdrava in izdatna hrana. Žal na kmetih se pesa vse premalo upošteva. Tudi v mestih ne zavzema mesta, ki ji kot solati pripada. Ali ni vzrok, da se pesa tako malo uporablja ravno v predolgem kuhanju? Res je, da se za nobeno drugo prikuho ne porabi toliko drv za kuhanje, kakor ravno

Zadružništvo.**Redne skupščine gospodarskih zadrug.**

Dr. Srečko Goljar

Nadaljevanje in konec.

IV. Delokrog redne skupščine.

Redna skupščina presoja v glavnem **gospodarsko delo zadruge** in glede na uspehe odloča o potrditvi poslovanja svojih dosedanjih organov ter o tem, kdo naj delo v prihodnje vodi naprej.

Predmeti razpravljanja in odločanja so **stvarnega in osebnega značaja**. Stvarno obeležje ima sklepanje o končnih letnih obračunih, uporabi poslovnega prebitka in morebitni nadopolnitvi poslovne izgube. Osebnostno obeležje ima sklepanje o razrešnici članom upravnega in nadzornega odbora, **čisto osebno** pa izbiranje članov vanje (§ 30-I z. z.).

1. **Letni zaključni račun** obsega: a) bilanco, b) račun dohodkov in izdatkov, c) stanje zadružnikov in deležev. Bilanca prikazuje odnos imetja napram obveznostim zadruge ob koncu dotičnega poslovnega leta. Izhodišče bilance tvori **inventar**, to je seznam nepremičnin, terjatev, dolgov ter gotovine in ostalih predmetov, ocenjenih po vrednosti ob času bilance. Razlika med postavkami »v dobro in v breme« izkaže, ali je zadruga aktivna ali pasivna. Primerjava zadnje bilance s prejšnjo pa pove, ali se je premoženje pomnožilo ali pa nasprotno zmanjšalo (§ 58-2 z. z.), odnosno ali je zadruga napredovala ali nazadovala. Bilanca mora biti sestavljena po priznanih načelih rednega knjigovodstva izčrpno in pregledno, tako da se more iz nje ugotoviti pravo stanje zadruge (§ 57-3 z. z.). **Račun dohodkov in izdatkov** prikaže denarno poslovanje, to je vse prejemke in izdatke, vsebuje torej manj postavk kakor inventar z bilanco. **Izkaz zadružnikov** poda njih število ter število vpisanih in dejansko plačanih deležev. **Poslovni prebitek**, ki se poda le, če je več dohodkov kot izdatkov, je nasproten **poslovni izgubi**, ki se poda v obratnem primeru (§ 58-2 z. z.).

Upravni in nadzorni odbor morata ob predložitvi sklepnih računov podati tudi pismeno poročilo o poslovanju v preteklem letu in predlagati način prealitve in razdelitve poslovne izgube. Poleg tega morajo biti v poslovnici zadruge računi na vpogled sedanjim in bivšim zadružnikom, čijih jamstvo

še ni prenehalo, in to najmanj sedem dni pred skupščino. Vsak tak zadružnik ima tudi pravico na svoje stroške zahtevati prepis sklepnih računov in omenjenih poročil. **Nadzorni odbor** mora predlagati skupščini, da se podeli obema, načelstvu in nadzorstvu, ali pa samo enemu ali nobenemu od njih razrešnica, to je priznanje, da se poslovanje odobri (§ 58-5, 6 z. z.). Kak drug organ ali posamezni zadružnik ni legitimiran, da bi stavil tak predlog.

2. **Delitev poslovnega prebitka**. Najmanj ena petina vsakokratnega prebitka se mora pripisati **rezervnemu skladu**, čigar svrha je skrbeti za kritje poslovnih izgub. Če pravila predvidevajo zanj večji del, se mora dodeliti tak večji del. Nikakor pa ne manj, tudi če bi odobrena pravila to slučajno dopuščala, ker bi taka določba bila absolutno neveljavna. Po pravilih ali posebnih skupščinskih sklepih se smejo ustanovljati tudi **drugi skladi**, kakor sklad za skupno pospeševanje gospodarstva zadružnikov, za njihovo gospodarsko in zdravstveno izobrazbo ter dobrotelne namene (§ 60-1, 2 z. z.). Šele ko so vsi ti skladi dobili svoje deleže, pride na vrsto **delitev prebitka** med člane (§ 60-3 in § 1-3 z. z.). Ta se deli sorazmerno po opravljenih nabavah, dobavah ali delu, ne sme se pa deliti na vse enako, ali pa po kakem drugem ključu (§ 1-3, § 5-9 z. z.).

3. **Delitev poslovne izgube**. Če nastane poslovna izguba, mora **upravni odbor** staviti predlog, kako naj se krije z doprinosi članov ali kako drugače. Konkretno se o tem more malo vnaprej določiti, ker so vzroki takih zgub kakor tudi prikladni načini za njih kritje odvisni v vsakem kraju in času od dotičnih posebnih prilik in je zato pač najbolje, da se šele v dejanskem primeru sklepa o najumestnejšem načinu kritja. Dokler je rezervni sklad dosti velik, je vprašanje lahko, težko postane itak šele, če je ta sklad izčrpan.

4. **Skupščina lahko sklene**, da se bilanca odobri tako, kakor je predložena, spremeniti more posamezne postavke, ali odložiti razpravljanje in naročiti izdelavo nove bilance.

Skupščina more sprejeti od upra-

ve ugotovljeni prebitek ali izgubo ali oboje ugotoviti drugače.

O vseh teh posameznih točkah: bilanci, delitvi prebitkov in izgube ter razrešnici, katera slednja predstavlja odvezo za delo uprave in nadzorstva v preteklem poslovnem letu, se mora ločeno glasovati in je sklep o vsakem vprašanju lahko različen (§ 59-2 z. z.).

5. **Vprašanje volitve članov uprave ali nadzorstva** in kdo to more biti, tvori poglavje zase in se bo o tem razpravljalo ob drugi priliki.

V. Vnanji potek skupščine. Pravica do udeležbe.

Glede skupščine same je važno vedeti: kdo se je sme udeležiti, kako se vodi in kako veljavno sklepa.

1. **Pravico udeležbe na skupščini** ima vsak zadružnik. Za **sklepčnost** je potrebna prisotnost vsaj polovice od njih, če pravila ne zahtevajo večjega števila (§ 33 i z. z.).

Pri zadrugah, ki štejejo nad 1000 članov, morejo skupščino sestavljati **delegati** z enakimi pravicami, kakor jih imajo sicer posamezni člani pri zadrugah, ki ne štejejo nad 1000 zadružnikov (§ 28-3 z. z.).

Ker so skupščine navadno slabše obiskane, dopušča zakon **sklepčnost tudi ob navzočnosti vsakega števila članov** pod temile pogoji: da določajo pravila rok, v katerem se sme vršiti naslednja skupščina z enakim dnevnim redom in je dan z uro ter krajem zborovanja te druge skupščine naveden že v vabilu na prvo skupščino (§ 33-4 z. z.). Rok je poljuben, sme trajati teden dni, nekaj ur ali še manj. Če v pravilih take določbe ni, se nesklepčne skupščine lahko ponavljajo v nedogled in nikoli ne pride do sklepov, s čimer se zadruga izpostavlja nevarnosti, da bo morala prestat (§ 63-3 z. z.).

2. **Pravico glasovanja ima vsak zadružnik**. Pri zadrugah za proizvodnjo, predelavo in prodajo smejo, če pravila to predvidevajo, imeti člani po največ 5 glasov in to v sorazmerju s prevzetim jamstvom (§ 33-2 z. z.).

Izstopivši in izključeni člani nimajo pravice glasovati (§ 45-2, 47-1 z. z.). Prisotne zadružnike je vpisati v poseben **seznam**, ki je podlaga za glasovalne zaključke (§ 35-3 z. z.).

3. **Za potrditev bilance**, letnih računov, delitev dohodka ali izgube ter volitve odborov je potrebna **večina oddanih glasov vseh navzočih zadružnikov**. Če je polovica za, polovica pa proti, je predlog odbit.

Člani načelstva in uprave ne morejo glasovati o svoji razrešnici, pač pa bi mogli po besedilu zakona glasovati člani nadzorstva o razrešnici članom uprave in narobe. O odobritvi računov lahko glasujejo člani uprave i člani nadzorstva vsak zase kakor vsi drugi zadružniki (§ 34-2 z. z.).

4. Vodstvo skupščine, ki se mora izvršiti na **sedežu** zadruga, če pravila ne dopuščajo drugega kraja (ne prostora), ima v rokah **predsednik uprave**, nadzorstva, od zveze določeni zadružnik ali od skupščine izvoljeni član, kdor je pač sklicatelj (§ 35-1, § 31-1 z. z.).

Ko je s spiskom ugotovljena **sklepčnost**, otvori skupščino predsednik, ki jo vodi tako, da odredi opravo poročil, daje besedo članom in ukrepa o glasovanju.

Način glasovanja je predpisan v pravilih. Če tam ni nič, ga določi skupščina. Če se ta te pravice ne posluži, ga določi predsednik. Glasovanje je lahko ustno, pismeno, vobče — forme niso omejene. Zakon jih ne daje.

5. Zapisnik posvedoči vse sklepe, število glasov za in proti ter ugo-

vore. **Podpišejo** ga predsednik, zapisnikar in dva od skupščine določena overovatelja. Zapisnik smejo pregledati zadružniki nekaj časa v poslovalnici (§ 36 z. z.).

6. Obvestilo o poteku skupščine, ki ga vsebuje zapisnik, pošlje uprava v 30 dneh registrskemu sodišču in zvezi.

7. Sklepe skupščine, ki so v nasprotju z zakonom ali pravili, sme pri skupščini navzoči zadružnik **pobijati s tožbo**, če je ugovarjal in zahtevo posvedočil v zapisniku. To pravico imata brezpogojno tudi upravni odbor in zveza. Natančnejša obravnava take tožbe je stvar zase.

Sklep.

Po povedanem daje zakon zadružniku polno možnosti, da nadzira poslovanje svoje zadruga, da izbira može svojega zaupanja in da tudi pri sodišču išče obrambo svojih pravic. Zanimanje za redne letne skupščine, kjer se polaga obracun, sili vodstvo zadruga k vestnemu delu. Kjer celota nadzira vse poslovanje, tam ne more priti do nenadnih izgub in tam se šele čuti moč zadružnega udejstvovanja.

Društvene vesti.

V spomin vzornemu kmetovalcu!

Kmalu bo leto dni, odkar so v vinogradnih Stromljah položili k večnemu počitku Martina Sotlerja, znanega vinogradnika in kmetovalca. — Te vrstice posvečamo naknadno spominu moža, čigar življenje je bilo v vsem posvečeno napredku našega kmetijstva.

Pljučnici kot posledici španske bolezni je podlegel dne 13. aprila lanskega leta 76letni Martin Sotler, posestnik v Stromljah. — Pokojnik je izšel iz znane rodovine Sotlerjev, po domače »Kranjčevih« na Bojsnem. Težke gmotne prilike roditeljev pokojnika in rana smrt njegovega očeta mlademu in nadarjenemu Martinu niso omogočile pridobitev višje izobrazbe. Po končani osnovni šoli v Pišecah in obisku nekaj višjih razredov v Brežicah, kamor je hodil peš iz tri ure oddaljenega Bojsnega, ga je življenje že v nežni mladosti priklenilo na kmečko grudo, katere se je oklenil z vso svojo ljubeznijo in na kateri je — poln zdravega stremjenja in mladostnega hotenja tudi še v pozni dobi svojega življenja — oblikoval sebe in svoj značaj, se izpopolnjeval v kmetijski stroki z neutrudljivim samoizobraževanjem

in si — po daljšem uspešnem službovanju kot vinogradnik — ustvaril vzorno domačijo nad ponosnim, z goricami opasanim Kvendrovcem pri Stromljah.

Pokojnega Sotlerja lahko prištevamo k pionirjem umnega kmetijstva, v prvi vrsti vinogradništva v brežiškem okraju.

Po udeležbi na raznih kmetijskih strokovnih tečajih, ki so jih vodili pred 30—50 leti kmetijski strokovnjaki Balon, Goethe, Gombač, Goričan, inž. Holz i. dr., se je pokojnik pričel najprej udejstvovati pri izvedbi novih nasadov po trtni uši uničenih starih vinogradov. V suhi in zeleni cepi vinske trte na novi, ameriški podlagi se je izkazal že v učnih tečajih kot izredno spreten in je bil zato ponovno odlikovan; v praksi pa je bil v tem nedosegljiv mojster in gredo od njega cepljene trte, pri zasebnikih kakor tudi po takrat obstoječih javnih trsnicah ne samo v brežiškem, marveč tudi v celjskem in poljčanskem vinorodnem okolišu, v neštevilnost.

Kot poklicni vinogradnik je Sotler od leta 1888. do 1899. oskrboval vinograde Miška Janežiča na Bojs-

nem in Bizeljskem, od 5. III. 1899. do 1917. pa Attemsove graščinske vinograde v Rucmanovem vrhu. — Racionalizacija obdelovanja in dela sploh, premišljena organizacija vsake delavnosti, izvajanje najrazličnejših poskusov z gnojenjem, novodobnega načina pokončevanja škodljivcev in boleznih trte in drugih kmetijskih kulturnih rastlin, sestavljanje kmetijske statistike, knjigovodstvo — vse to je bilo v večjih rokah pokojnika načrtno, zato zanesljivo in uspešno. — V to dobo delovanja Sotlerja spada tudi samostojna naložitev in ureditev novih vinogradnih nasadov konec prošlega in začetek tekočega stoletja. Hektarji obstoječih vinogradov v Pišecah, Kapelah, Sremiču, Libni, Gornji Pohanci, na Bizeljskem in drugod pričajo še danes o tvornem delu, pa tudi o sposobnosti pokojnika.

V zajednici bivše kmetijske družbe štajerske je bil Sotler od l. 1900. V naši kmetijski družbi je bil član od 4. III. 1904 do svoje smrti. Na njegovo pobudo je bila leta 1918. ustanovljena kmetijska podružnica v Stromljah, kateri je — v težkih razmerah po prevratu — 6 let predsedoval.

Pokojnik kot družinski oče je vzgledno skrbel za dobrobit svojcev. Trije njegovi sinovi so absolvirali kmetijske šole. — Kot človek je bil Sotler skromen, priznanja za svoje delo v prid javnosti ni nikoli iskal in ga — živ — tudi ni bil deležen.

Martinu Sotlerju, vrednemu sinu brežiškega vinogorja, bo ohranila kmetijska družba trajen spomin!

Občni zbori podružnic.

VABILO

k letnim občnim zborom podružnice Kmetijske družbe, r. z. z. o. z. v Ljubljani.

Spored:

1. Poročilo odbora, predlogi in volitev funkcionarjev v smislu pravilnika, zlasti §§ 2, 3, 6, 7, 8, 9 in 10.

2. Slučajnosti.

3. Predavanje in slično.

Dne 25. marca 1940.:

Podružnice: Trzin ob 9. uri dopoldne pri načelniku Kepicu; Slatina Radenci, Kapela — Sv. Jurij ob 14. uri v gostilni Tallani pri Kapeli; Videm — Dobropolje ob pol 8. uri v gostilni g. Steha Ivana, Podgorica 28.

Dne 31. marca 1940.:

Podružnice: Bizeljsko ob 8. uri zjutraj v osnovni šoli v Gor. Sušici; Ježica pri Ljubljani ob 10. uri dopol. v dvorani ga-

silske čete na Ježici; **Unec pri Rakeku** po 10. sveti maši v šoli na Uncu; **Mengeš** ob 3. uri popoldne v prostorih Fr. Kralja; **Kranjska gora** po dopoldanski službi božji pri Kravenju; **Središče ob Dravi in okolica** ob 8. uri dopoldne v občinski posve-tovalnici; **Majšperk pri Ptuj** po rani slu-žbi božji v gostilni g. Svaršnika; **Podlipa** ob 15. uri v prostoru Ivana Jurca, Pod-lipa 10.; **Sv. Marijeta ob Pesnici** ob 8. uri zjutraj v šoli; **Tuhinjska dolina okr. Kam-nik** po maši pri načelniku Levcu Francu **Krško** ob 10. uri dopoldne v šolski telo-vadnici; **Ptuj** ob pol 9. uri dop. v gostilni Mihaela Brenčiča; **Št. Vid nad Ljubljano**

ob pol 8. uri dopol. v sejni dvorani ob-činskega doma.

Dne 7. aprila 1940.:

Podružnica: Št. Jurij ob Taboru ob 8. uri zjutraj v šoli; **Šmarje pri Jelšah** ob 7. uri zjutraj v šoli.

Dne 14. aprila 1940.:

Podružnica: Šmarca pri Kamniku ob 16. uri pri načelniku J. Sveticu; **Cerklje pri Kranju** ob 3. uri popoldne pri načel-niku g. Tičarju Jožefu v Cerkljah; **Zadreč-ka dolina v Gornjem gradu** ob 13. in pol uri v dvorani gostilne Purnat (Tržem) v Bočni; **Sveta gora pri Litiji** ob 14. uri pri načelniku Zajcu Janku, Kostrevnica 20.

Gospodarske vesti.

Nabiranje zdravih zelišč.

Lapuhov cvet: Cvete v marcu. Raste po obronkih hribov, na posekah, vinogradih, ob železnicah, prodih in potokih. Nabira-jo se cvetne glavice, t. j. cvet s čašo, ka-terega se sme držati samo 1 cm peclja. Cvet je rumene barve in ga ni mogoče zgrošiti, ker v marcu razen trčbentice, ne cvete nobena druga rastlina. V višje leže-čih pokrajinah cvete šele v aprilu. V tem času pa se mora že bolj paziti, vendar pa ne radi sličnosti cveta z drugo rastli-no, ampak radi zamenjave po imenu slič-nih rastlin. V raznih krajih se je ugoto-vilo, da smatrajo nabiralci za lapuh tudi repuh in repinc. Posebno podoben je re-puh v listju. Cvet njegov pa je podoben kukavici. Zato nabiralca opozarjamo, da ima pravi lapuh rumen cvet. Cvet se suši na solncu, v slabem vremenu zraven pe-či in ne na njej. Pri prepočasnem suše-nju cvetje rado počrni in v takem stanju je brez vrednosti. Kadar lapuh odcveteva, cvetni listi odpadajo, med prašniki pa se pojavijo sivobeke svilene dlakice. Če je cvetje že v takem stanju, se ne more vnovčiti. Priporoča se nabiranje v suhem vremenu, ker cvetje, nabrano v rosi ali dežju počrni. Cvetje tudi počrni ako se ga pušča preko noči na zraku, kar nabiralci zelo radi pozabijo.

Sladka koreninica. Raste po senčnih hribov. Ljudje jo imenujejo mala prapro-t, ker so listi podobni mehki praproti. Listi so 8 do 15 cm dolgi, po tleh plazeči. Na-bira se takoj, ko skopni sneg. Korenine se morajo oprati in očistiti od zemlje. Pri iz-kopavanju se večkrat naleti na stare kore-nine, katere že več let rastejo. Take koreni-ne so, če jih prelomite na sredini, votle, če pa imajo še nekaj mesa, je pa trohnelo. Take korenine so nerabne. Zdrava ko-renina je pri prelomu svetlo zelene bar-ve. Suši se na peči, čim hitreje, tem bolje, vendar pa ne tako močno, da bi se se-žgala.

Krhlika (gačov les): Nabira se lubje in to od 15. aprila do koncem maja. V tem času je les miževen in se skorja ra-

da odloči od lesa. Ker je krhlika grmovje in se jo smatra kot gozdni plevel, zato se jo poseka. Še isti dan se mora ločiti lub-je od lesa. Skorja se po sredini prereže, omaje in potegne s stebila. Cevi se raz-reže na 15 do 20 cm dolge cevke in po-suši. Lub se mora hitro sušiti, ker dru-gače v notranjosti počrni. Lepo sušena krhlika obdrži v notranjosti sivo rumeno barvo. Pri sušenju se mora paziti tudi na to, posebno pri krhlikovem lubju, da se na pol sušeno ne pusti v senci ali celo na vlažnem prostoru. V takem slučaju mo-ra nabiralec še enkrat toliko časa sušiti, kakor bi sušil sicer, če bi pravilno po-stopal.

Tržno poročilo.

Pšenica. V Ameriki se mnogo ugiba, ka-ko se bo razvila izvozna trgovina in s kakšnimi zalogami je treba računati pred žetvijo. Službeno se je precenilo, da bo zaloga znašala 300 milijonov bušlov, kar je za čez 20% več kot lani, ko je zaloga znašala 254 milijonov. Vendar pa se pričakuje, da Amerika v prihodnji sezoni ne bo mnogo izvažala, ker lanska žetev je da-la le 40—50 milijonov bušlov za izvoz.

Argentina je v letu 1938-39 izvozila 34,5 odstotkov vsega svetovnega izvoza. Lanska žetev je znašala le 3,25 milijonov ton pro-ti 9,1 milijonov ton v letu 1938. Kljub te-mu pa je Argentina letos samo v januar-ju že izvozila 424.000 ton proti 295.000 v letu 1938. Ta veliki izvoz kljub slabi žetvi je bil mogoč, ker so bile zaloge iz leta 1938 izredno velike.

Na evropskih trgih je cena malenkostno popustila, kar je pripisati predvsem pri-tisku argentinske pšenice, ki pa je več ali manj le trenuten, kot se iz gornjega vidi.

V Madžarski so cene čvrste vsled malih dovozov. Izgledi za žetev so povoljni, ker se pričakuje, da dolgotrajna zrna ni pre-več škodovala, posebno ne kvalitetnim vr-stam, ki pridejo v prvi vrsti v poštev za izvoz.

V Rumuniji je še neprodanega okoli 15 milijonov metrskih stotov.

Na domačem trgu mlini ne kupujejo mnogo. Nekaj je nakupil Prizad, da bo mogel izvoziti ono moko, ki smo jo dolžni predati Nemčiji po trgovinski pogodbi. Tu-di pri nas še ne moremo trditi, da bi dol-ga zima škodla posevkom. Seveda še vse zavisi od prehoda, ko se sneg tali, ker če bi bili hudi nočni mrazovi, bi lahko škoda šele sedaj nastala. Cene so od din 192.— do 204.— po kakovosti. Izvozna pariteta za bazo Novi Sad znaša samo 115.— d.n.

Koruza. Na svetovnem trgu je položaj nespremenjen. Na južni poluti sveta so ce-ne celo popustile, ker se pričakuje rekord-ni donos. Toda, ker so zaloge male, ni pri-čakovati večjega padca cene. Na evrop-skih trgih, kakor tudi v naši državi, je tendenca zelo čvrsta. Pri nas so cene po-višane za okoli 8 din za 100 kg. Ponudb je zelo malo. Blago se nahaja izključno v rokah producentov, ker trgovci so malo kupovali v pričakovanju, da bo cena pad-la. Koliko je še blaga v rokah producen-tov, je težko ugotoviti.

Sušena koruza stane 150—155 din, a ča-su primerno suha 145—150 din za 100 kg fco nakladalna postaja.

Moka: Ponudb je dovoljno, povpraševa-nje pa malo. Bačka in banatska pekarska moka stane din 330.— slabša din 317.50 do 320.— fco mlin.

Ječmen: ozimni din 175.— do 180.—, ja-ri din 200.— fco nakladalna postaja.

Oves: bački 160—162, sremski in sla-vonski din 162—163.

Krompir: Cena krompirja je vsled po-vpraševanja po semenskem blagu in ker je dosti krompirja po kletih zmrznilo, pre-cej narasla. Oneidovec in kresnik se pla-čujeta po din 2.— do 2.05 za kg, druge vrste nekaj nižje. Slavonski krompir je seveda zopet za 20—30% cenejši.

Živina: Cene živine so močno narasle. Dobro pitani voli se plačujejo že z din 7.50 do 8.—. Ker pa Zavod za izvoz živine ni povečal cene, so izvozniki primorani kon-tingente odpovedati. Tako se n. pr. mora danes za pitane svinje plačati pri pre-vzemu 12.— do 12.50 din za kg. a Zavod plača le din 12.50 za 1 kg fco meja in po teži, ki se ugotovi na Dunaju. Izvoz v Italijo pa že dolgo ne konvenira. Mnogo živine je bilo izvoženo v zaklanem stanju. Pri tem je klavnična industrija, ki je do pred kratkim imela izključno pravico na-kladanja, prav lepo zaslužila. Sedaj pa, ko se tudi drugim izvoznikom dodeli včasih po kakšni vagon, pa je zaslužek vpričo vi-sokih nakupnih cen tako majhen in še ob-davčen z višjim davkom od 27. II. 1940 dalje tako, da bo tudi ta izvoz kmalu za-stal. V takšni situaciji Zavod za izvoz ži-vine ne bi smel za sebe zadržati del izku-pička, temveč ga celega predati izvoznik-om.

Inserati se računajo po naslednjih cenah:

$\frac{1}{32}$ strani = Din 50 + Din 3.— ogl. takse	$\frac{1}{8}$ strani = Din 200 + Din 15.— ogl. takse	1 cela stran = Din 1600.— + Din 60.—
$\frac{1}{16}$ " = " 100 + " 7.50 " "	$\frac{1}{4}$ " = " 400 + " 30.— " "	ogl. takse
$\frac{1}{12}$ " = " 150 + " 7.50 " "	$\frac{1}{2}$ " = " 800 + " 30.— " "	(26 × 20 cm = 520 cm).

Priloge listu se računajo za vsakih 1000 komadov 100 Din.

Mala naznanila.

Leje proti predplačilu, vsaka beseda 50 par, najmanj 10 din in 3 din ogl. taksa.

Upravništvo ne prevzame posredovanja. V vsakega 12. v mesecu se zaključijo sprejemanje oglasov za prihodnjo številko.

Cepljene trte

Začetova črnina, rdeča kraljevina, laški rizling, zeleni silvanec, bela in rdeča žlahtina itd. prvovrstne po najnižji dnevni ceni nudi: Trtnica Perle Janko, Studenci—Jagnjenica, pošta: Radeče pri Zid. mostu. —5

Naročite knjižico »Špargelj«,

ki Vas pouči, kako treba to povratno saditi in gojiti. Naročila sprejema: Josip Strekelj, Ljubljana, Zvonarska 11. Cena din 4.— tudi v znamkah. —9

Kmetijska družba v Ljubljani**kupuje:**

Češmin lubje od korenin, šipak jagode, češmin jagode, podlesek koren. Vse blago mora biti suho in zdravo od zadnje bire.

Valilna jajca

odd rumenih Orpington kokoši, od angleških originalnih rodovnikov ima naprodaj: Oskrbištvu graščine Novi kloster, pošta Sv. Peter v Savinjski dolini pri Cilu. —23.

Cepljene trte

korenjake, ameriške klučice, sadna drevesa, tudi pritičan, oddaja v izvrstni kvaliteti: Drevesnica Gračnik, Šmarjeta pošta: Celje. —13

POCENI NAPRODAJ!

Več strojev: Dürkopp, Adler, Pfaff, Singer, Westa in drugih popolnoma novih ženskih, krojaških, čevljarških itd. (stare vzamemo v račun) pri

„PROMET“ v Ljubljani, nasproti Križanske cerkve.

Obračalnik

Kupim dobro ohranjen stroj za obračanje krme. Ponudbe pod »Obračalnik« na upravo »Kmetovalca«. —17.

Cepljene trte

V veliki množini različnih vrst, na običajnih podlagah, krasno razvitih, nudi I. trsničarska zadruga v Sloveniji, pošta Juršinci pri Pruju. Ceniki zastoj. —59

Slamorenico

na železnem stojalu tudi za motorni pogon prodaja: Feliks Tavčar, Vodice nad Ljubljano. —19.

Oskrbnik,

Slovenec (ne govori nemško) samski, s prakso, vojašine prost, išče službo. Ponudbe na upravo »Kmetovalca« pod št. 22. —22.

Semenski oves

»Swalof« selekcijoniran, dobite pri Mally Mirku v Sipo, Bistrici. —14.

Kmetska posojilnica v Ljubljani

obrestuje nove vloge po 4—5% ter daje kmetom nova posojila. —20.

Rabljeno kmetijsko orodje

ima naprodaj Kmetijska podružnica Cerklje pri Kranju. —15.

Kmečki voz,

dvovprežen, močan rabljen in travniška brana naprodaj. Posstvo Prusnik, pošta Zagorje ob Savi. —18.

Ernest Osiander, Guštanj

priporoča za spomladansko setev svoja zanesljiva semenska žita. Pšenico, leta 1939 pridelal 31 q na ha, rž 28 q na ha, ječmen 27 q na ha, oves 26 q na ha, krompir 140 do 300 q na ha. Na zalogi tudi črna ajda in Topinambur. Oves in ječmen sta zanesljivo razkužena tudi proti prašni smeti po posebnem postopku. —21.

Posetite**kavarno „TABOR“**
v Ljubljani**KREDITNI ZAVOD
ZA TRGOVINO IN INDUSTRIJO****LJUBLJANA, Prešernova ulica 50**

Telefon št.: 37-81, 37-82, 37-83, 37-84, 37-85

Brzjavni naslov: KREDIT LJUBLJANA. — Podružnica Beograd, Uzun Mirkova ulica 10. Telefon št.: 29-154. Brzjavni naslov: KREDIT BEOGRAD

Obrestovanje vlog, nakup in prodaja vsakovrstnih vrednostnih papirjev, deviz in valut, borzna naročila, predujmi in krediti vsake vrste, eskompt in inkasno menic, kuponov, nakazila doma in v tujino, safe-deposits itd.

„SLAVIJA“

jugoslovanska zavarovalna banka d. d. v Ljubljani

ZAVAROVANJA; požar, vlom, šipe, nesreče na potovanju, zakonita odgovornost, transport, razna zavarovanja avtomobilov, na življenje, posmrtnine i. t. d., prevzame po ugodnih pogojih.**Centrala v Ljubljani****Lastno postopje. Telefon 21-76 in 22-76.**
Galeva ulica 2**Za vsakega poljedelca!****Arzokol**

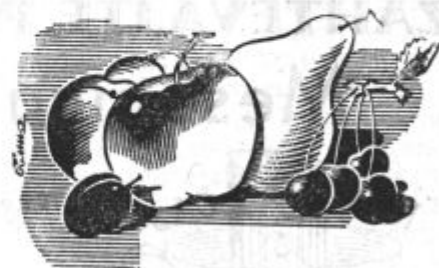
za uničevanje jabolčnega zavijača, grozdnega molja in splah vseh zajedavcev, ki nagrizujejo zelene dele rastlin.

Polibarit

zelo pripravno žvepleno sredstvo za zatiranje: škrlupa (fuscladije) na jablanah in hruškah, luknjičavosti listja, rdečega pajka, gnilobe, akarinoze vinske trte in dr.

Morbafin

nikotinsko sredstvo za zatiranje listnih bolhačev, krvavih listnih uši, rdečega pajka in gosenic.

Brezplačna navodila daje firma: **IVAN VIRANT, Žalec** in**»Zorka«**

Beograd — Francuska 9

Zaupajte denar domačemu zavodu!

Kmetski hranilni in posojilni dom

reg. zadr. z neom. zav.

v Ljubljani, Tavčarjeva ulica 1

Telefon št. 28-47. — Brzjavlj: »Kmetski dom«. —
Račun pošt. hran. 14.257. Račun pri Narodni banki

N o v e v l o g e 4% do 5%
vsak čas razpoložljive obrestuje po

Za vse vloge nudi popolno varnost. Otvarja tekoče račune. Eskontuje menice. Daje kratkoročna posojila. Izvršuje vse ostale denarne posle.

CELJSKA POSOJILNICA D. D. V CELJU

je najstarejši narodni denarni zavod v Celju
Vse hranilne vloge, vložene pri

Celjski posojilnici d. d. v Celju

so varno naložene, se ugodno obrestujejo in
se izplačujejo točno v gotovini.

Denar, naložen v domač denarni zavod, donosa koristi
vsemu domačemu narodnemu gospodarstvu

Nalagajte svoje prihranke v

Celjski posojilnici d. d. v Celju
NARODNI DOM

Telefon št. 22 Pošt. ček. rač. 10.591
Centrala: Celje, Nar. dom. Podružnici: Maribor, Šoštanj

Laneno olje, firnež, barve, lake, kit, lan, tropine

ter vse v to stroko spadajoče blago prvovrstne
kakovosti po solidnih cenah in točni postrežbi
najugodnejše kupite pri domačem podjetju

MedićZankl

tovarna olja, lakov in barv

družba z o. z., lastnik FRANJO MEDIC

Centrala v Ljubljani, podružnice v Mariboru in Novem
Sadu. — Tovarne v Ljubljani, Medvodah in Domžalah

ZA VELIKO NOČ

se najbolj priporoča

ново bok pivo

in

ležak pivo

iz

PIVOVARNE UNION V LJUBLJANI

Najuspešnejše sredstvo za rejo
domače živine je brezdvomno

MASTIN

ki pospešuje rast, odebilitve in omastitev domače,
posebno klavne živine. — Jasen dokaz neprecenljive
vrednosti „MASTINA“ so brezštevilna zahvalna pisma

Cena: 5 škat. 46 din, 10 škat. 80 din

Lekarna TRNKOCZY

Ljubljana - Mestni trg 4 (zraven fotovža)

ZAHTEVAJTE PRI VAŠEM TRGOVCU „NAŠ ČAJ“! Mešanica domačih čajnih rastlin!

Najboljši nadomestek za inozemske čaje!

Po odobrenju ministrstva socialne politike in narodnega zdravja
v Beogradu z dne 11. maja 1935 l. S. br. 14.004

Naprodaj pri:

KMETIJSKI DRUŽBI r. z. z o. z.
V LJUBLJANI

Izhaja 15. v mesecu. — Cena listu skupno s koledarjem din 25.—; za inozemstvo din 35.— letno. — Posamezna številka din 2.50. —
Uredništvo in upravnštvo je v Ljubljani, Novi trg št. 3. — Za uredništvo odgovarja: Ing. Ferlinec Bogdan. — Izdajatelj za Kme-
tijsko družbo: Oton Detela. — Tisk Narodne tiskarne d. d. v Ljubljani. — Odgovoren Fran Jeran.